

Začít spolu

ZaŠ DOMA

**Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.**

Úvod k seriálu ZaS DOMA

Náš seriál o učení na dálku vznikl v reakci na uzavření škol v „korona období“. Cílem bylo podpořit pedagogy a také rodiče, kteří se doslova ze dne na den stali učiteli svých dětí, a nabídnout pohled na distanční vzdělávání v kontextu programu Začít spolu.

Informací, rad a doporučení bylo mnoho, ale věděli jsme, že si každá rodina a učitelé hledají svoji vlastní cestu. Jejich zkušenosti jsme se rozhodli sdílet a vymysleli seriál ZaS DOMA, který každý týden po dobu tří měsíců nabízí příspěvek vycházející z reálných skutečností.

Kromě sdílení aktuální praxe měl seriál také objasňovat, co je podle programu Začít spolu ve vzdělávání důležité, ať už doma nebo ve škole. Zaměřili jsme se zejména na autentičnost výuky a její propojování s reálným životem domácností, učení se v souvislostech, autonomii a odpovědnost dětí, formativní hodnocení, zajištění sociálních vazeb všech aktérů, individualizaci, spolupráci s rodiči a rovný přístup k výuce všem dětem.

Ukázalo se, že vyučující, kteří pracují podle programu Začít spolu, byli v této situaci tak trochu napřed – daleko rychleji navázali kontakt s rodiči a bylo to pro ně přirozené, protože byli na spolupráci zvyklí už před koronakrizí. Stejně tak děti ze tříd Začít spolu jsou dlouhodobě zvyklé pracovat samostatně, dle písemných instrukcí a také si umějí říct o pomoc. Učitelé se více zamýšlejí nad individuálními potřebami a učebními styly jednotlivých dětí.

Situace, kdy se vzdělávání dětí přesunulo do domácího prostředí, byla pro všechny nečekaná a nová. Skýtala velké množství příležitostí a zároveň velkou míru stresu. Uplynulé období také zcela obnažilo slabé místo našeho školství, a to stále se zvětšující nerovnosti dětí v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání. Stejně tak užitečné bylo poznání, že distanční výuka není ideální pro všechny, ale zároveň jsou děti a stejně tak pedagogové, kterým pomohla rozkvést a uplatnit jejich jedinečnost a talent. Příležitost zakusit práci učitelů měli rodiče. Mnozí z nich si uvědomili, jak je učitelská profese nesnadná a zodpovědná. Tato okolnost umožnila se lépe poznat, pochopit a vzájemně se respektovat.

Věříme, že výzvy, které školám uplynulé období přineslo (používání nových technologií, diferencovaná zadání, individualizovaný přístup, zvažování objemu a smysluplnosti vzdělávacího obsahu atd.), je možné využít v budoucnosti. Ale především jsme rádi, že nám krize ukázala, jak je škola skvělé místo a že ji potřebujeme všichni – tedy děti, učitelé i rodiče. Když funguje, je to místo, které nám dává jistotu, zázemí, oporu a pocit, že je vše tak, jak má být.

Za spolupráci na vzniku seriálu děkujeme především vyučujícím, kteří byli ochotní podělit se o své příběhy a nabídnout nám své profesní zkušenosti. Děkujeme Nadaci České spořitelny, bez jejíhož finančního příspěví by seriál nevznikl a díky níž Vám můžeme předložit také tištěnou podobu seriálu.

Seriálem nás provází animovaná paní učitelka Alice, nicméně jednotlivé díly obohacují reálné postavy o autentická vyprávění a skutečné příběhy. V každém dílu naleznete metodická doporučení, nabídku konkrétních technik, metod a forem pedagogické práce, ukázky dětských prací a důkazů jejich učení, otázky, které je možné si klást, nebo užitečné odkazy na webové stránky. Jejich přehled najdete také na posledních stranách této e-publikace.

Přejeme příjemné čtení a inspiraci.

Mgr. Iveta Pasáková
ředitelka Step by Step ČR

Přehled dílů

1. **OD TABULE K POČÍTAČI:** Jak komunikovat s rodiči při vyučování na dálku
2. **VIRTUÁLNÍ KRUH:** Vyučování na dálku
3. **POD LUPOU:** Zpětná vazba na dálku a přece zblízka
4. **KDYŽ UČENÍ RADOST PŘINÁŠÍ:** Učení doma – Unikátní příležitost pro autentické učení
5. **KDYŽ CHYBÍ KAMARÁDI:** Jak vést komunitní kruh na dálku
6. **MÁM SVŮJ PLÁN:** Dejme dětem příležitost být samostatné
7. **KAŽDÝ MÁME SVOJE SLUNÍČKO:** Individualizace a diferenciacce ve výuce
8. **STROM OBAV A TĚŠENÍ:** Adaptace po návratu do škol
9. **KAŽDÝ POTŘEBUJE JINOU VÝZVU:** Jak podpořit individualizaci v době prezenčního i distančního studia?
10. **PROČ PAPÍR NESTAČÍ:** Zadání podporující tvořivost a učení pomocí prožitku
11. **POJĎME SI ČÍST:** Čtenářská gramotnost
12. **TVŮRCEM SVÉHO UČENÍ:** Reflexe na období karantény metodou eduScrum

Zaš DOMA

01

Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

Od tabule k počítači

JAK KOMUNIKOVAT S RODIČI PŘI VYUČOVÁNÍ NA DÁLKU

„Cesta je dlouhá a trnitá. A její délka relativní... Ještě nekončí a světlo na konci tunelu není vidět. Na začátku pomohlo to, že jsme s prvňáčky jeli čtrnáctidenní plány. Přece víme, co máme dělat. Do řádu nastoupil neřád v podobě invaze odkazů na nejúžasnější stránky pro prvňáčky. Do neřádu bylo potřeba zase vrátit řád. Je potřeba se učit, jak jinak učit, a nastavovat pravidla za pochodu. Pro všechny. A taky se na té cestě zeptat – jdu dobře? Stíháte? Je vám to k něčemu? Další dovednost – malý rychlý dotazník pro rodiče. Chťít se ptát rodičů, chťít se ptát dětí i sama sebe – to pomáhá. Nejdů sama. Se mnou jde 25 prvňáčků. Čtyři děti nemají k internetu přístup, posílám týdenní plány, volám. Na našich třídních stránkách máme svou koronafotogalerii

s videi dětí a obrázky. Na whatsappu rodičů si posíláme odkazy na záznam videokonference. A každé naše první „dobré ráno“ na začátku videokonference zní skoro stejně jako v našem kruhu.

Jde to, ale dře to, jak by řekl klasik. Spravedlivé je to, že jsme na tom všichni stejně, jdeme spolu a to je nejdůležitější. Podpora rodičů, obrázky od dětí – to je vzácná energie, která pomáhá. A když už jsme začali spolu, nenecháme nikoho se ztratit. Takže pozor na každý další rozcestník. Kdo by to řekl, kolik jich na té cestě od tabule k domácímu počítači je.“

**To je reflexe paní učitelky Jany Pelechové
ze ZŠ Volyně.**

Školy jsou uzavřené již čtvrtý týden, učení v domácím režimu se stalo součástí našich životů. Učitelé, děti i rodiče se snaží situaci zvládnout, jak nejlépe umí. Děti a učitelé jsou zapojeni a propojeni, úkoly frčí...

A co rodiče? Jak zvládají svou novou roli? Co je pro ně obtížné? Nepotřebují s něčím poradit?

Aktuální situace nám nabízí příležitost otevřít novou rovinu komunikace s rodinami. Mnozí učitelé se přesvědčili o tom, že jim učení na dálku jde lépe, když si zmapují podmínky v rodinách. Pomohly telefonáty s rodiči, online diskuze nebo dotazníky. A na co se dotazníky nebály zeptat?

Jaké formy zadání a úkolů vám vyhovují?

Jaké máte prostorové možnosti (malý byt, zahrada, dům u lesa, chata, byt na sídlišti...)?

Jaký informační kanál využíváte nejraději (telefonní hovory, e-mail, Skype, WhatsApp...)?

Jaké technické vybavení máte vy a vaše dítě doma k dispozici?

Jak bych vám mohl/a pomoci situaci lépe zvládnout?

Jaké jsou digitální dovednosti vašeho dítěte?

Může být vaše dítě online? Kdy a jak dlouho (v případě více dětí v rodině)?

- 1 *Úkoly zadávám v týdenním režimu a určím termín pro odevzdání*
- 2 *Poradím, jak učení rozvrhnout*
- 3 *Zůstávám s rodinami v kontaktu i v době, kdy se zdá, že už to klapne*
- 4 *Online výuku nabízím podle možností dítěte*
- 5 *Podporuji sdílení žáků v rámci třídy*
- 6 *Rodičům nabízím konzultace, když si neví rady*
- 7 *Respektuji soukromí rodin, protože ne všichni chtějí být v online prostoru*

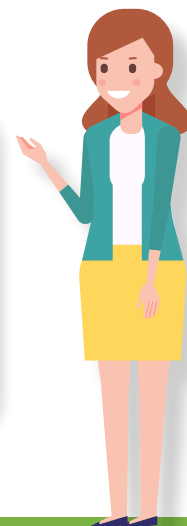
Odpovědi rodičů jsou pro učitele cenným zdrojem informací, jak přizpůsobit výuku podmínkám rodin.

Zkušenosti ukazují, že domácí prostředí se dá využít k učení bez zatížení dětí i rodičů. Osvědčilo se zapojit děti do běžných činností a přitom je vést k samostatnosti a zodpovědnosti.

Život nabízí jiná témata, není třeba se trápit plněním vzdělávacího plánu. A nové výzvy vítají i děti, které cítí, že jejich role v rodinném životě má svou váhu.

Při výuce na dálku, podobně jako v programu Začít spolu, se vyučující drží několika principů.

Při pravidelném kontaktu s rodiči a dětmi vzniká prostor i pro sdílení obav a strachů. Oboustranná důvěra pomáhá se navzájem pochopit a přizpůsobit nároky individuálním možnostem. Je to jedna velká výzva a všichni se učíme.

Zaš DOMA

02

Seriál o učení na dálku podle programu Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

VYUČOVÁNÍ NA DÁLKU

Učím čtvrtáky, jsem zvyklá s rodiči komunikovat emailem a telefonicky, ale bylo mi jasné, že potřebuju být s dětmi v užším kontaktu. Rodičům jsem navrhla Zoom. Téměř jeden celý den jsme věnovali nastavování technických podmínek v jednotlivých rodinách. Nakonec se podařilo propojit 26 z 28 dětí a na ty dvě bez internetu samozřejmě nezapomínám. Děti mám rozdělené do skupin po 8-9 a s každou skupinou strávím přibližně 40 min denně. Učíme se základní předměty a věnujeme se aktivitám, které posilují sociální kontakty mezi dětmi. Zvládáme i ranní kruh.

Kromě Zoomu používáme společné úložiště Dropbox, kam mohu já i děti vkládat materiály, libovolně s nimi pracovat a dávat si zpětnou vazbu. Na dálku skládáme origami, děláme čtenářské dílny nebo lapbooky. Páteř naší spolupráce tvoří týdenní plán. V něm dětem vyznačím online hodiny, co bychom měli za týden zvládnout a co je jejich samostatná práce.

V současných podmínkách se mi zúročilo, že jsme třída Začít spolu. Děti jsou zvyklé pracovat podle písemných instrukcí (viz strana 3), jsou samostatné a komunikativní. Vždy se dozvím, co je třeba vylepšit. Děti dobře fungují ve skupinkách a dodržují pravidla, která jsou teď obzvlášť důležitá, např. že vždy mluví jen jeden. S rodinami dětí se dobře znám, mluvíme spolu otevřeně, a to nám umožňuje problémy rychle vyřešit.

Julie Kohout Kašparovská, ZŠ Petřiny-sever

Na základě zpětné vazby od žáků a jejich rodin vybíráme **3** základní opatření, která fungují:

1

Jednotný a jediný informační kanál, nejlépe takový, na který jsou rodiče zvyklí (*Bakaláři, Škola OnLine*)

2

Vzdělávací prostředí, které umožňuje srozumitelnou, obousměrnou, asynchronní komunikaci (v jeden čas nedělají všichni to samé)

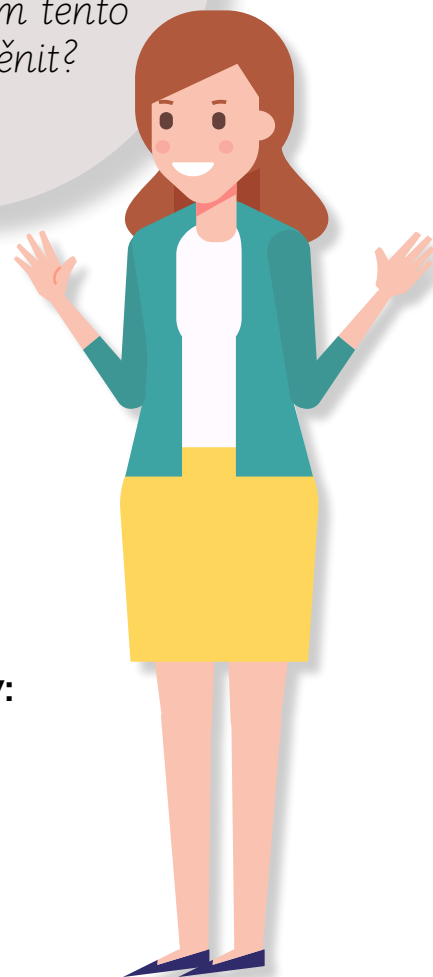
3

Synchronní online setkávání s žáky (v jeden čas společně na jednom místě)

Užitečné odkazy, které naši učitelé vyzkoušeli:

- **Česko.Digital** - nabízí technickou podporu zdarma
- **Učíme online** - pomáhá nastavit online výuku zdarma
- **#NaDálku** - rozcestník MŠMT s nástroji pro online vzdělávání
- **EDUin** - informační centrum o vzdělávání
- **Spomocník** - informace o využití moderních technologií ve výuce

Podle nejnovějších dat od České školní inspekce jen 30 % dětí zažilo online výuku. Pomůžete nám tento poměr změnit?

Dalším zdrojem inspirace jsou facebookové skupiny:

- Učitelé+
- Ta učí tak a ten zas takhle
- Začít spolu

Příklad písemného zadání, které děti baví:

Spočítej

Vyber si dva stromy a odkrokuj vzdálenost mezi nimi. Doma si změř délku kroku a spočítej, jaká vzdálenost byla mezi stromy.

Najdi pařez, spočítej letokruhy a zjisti stáří stromu.

Odhadni, který strom obejme celá rodina. Vymysli způsob, jak si svůj odhad ověříš.

Jakýmkoliv způsobem ztvární svůj strom. Můžeš využít různý materiál (nakreslit, namalovat, vyfotit apod.).

Najdi si svůj strom a popiš nebo vyprávěj, co tě na něm zaujalo.

Ztvární

Vytvoř koláž z přírodnin, které jsi při své procházce našel.

Vytvoř pro rodiče, spolužáky a sourozence hádanku. **Téma hádanky:** vylušti název mého stromu. Pokud je to těžké, zahraj si hru Ano / Ne a odpovídej na otázky.

Přečti, vyprávěj/ napiš

Můžeš si vyhledat zajímavosti o svém stromu (v encyklopedii nebo na internetu).

ZaS DOMA

03

Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

Pod
lupou

Adéla Tupá
ZŠ Mníšek pod Brdy

Kamila Burešová
ZŠ Kpt. Jaroše, Trutnov

ZPĚTNÁ VAZBA NA DÁLKU A PŘECE ZBLÍZKA

„Když přemýšlíme nad tím, co je pro nás, jako učitelky v současné době nejtěžší, shodujeme se v tom, že víc než ovládnutí různých on-line prostředí je to absence přímých interakcí s dětmi, možnost vnímat jejich náladu, sledovat jak přemýšlejí a zjišťovat jejich aktuální potřeby... V programu Začít spolu věnujeme právě reflexi velkou pozornost. Děti ze Začít spolu jsou na poskytování a přijímání zpětné vazby zvyklé z každodenních třídních rituálů a díky tomu mají velmi často potřebné dovednosti k vyjadřování svých myšlenek a názorů. Reflexi považujeme za nedílnou a důležitou součást učení.

Nastalou situaci zároveň vnímáme jako novou a jedinečnou příležitost k využití nových nástrojů, jak zjistit více informací o dětech, o tom, co jim vyhovuje, co potřebují a jak na to jako učitelky můžeme zareagovat.“

Škola se
zavřela,
ale zpětná
vazba
funguje
i na dálku.

S dětmi se nevidíme osobně, ale přesto může probíhat efektivní učení. I v rámci distančního vzdělávání máme možnost reflektovat to nejcennější na procesu učení, tedy to, co se děti naučily. A někdy to může jít možná dokonce efektivněji než dříve.

Jak často poskytovat zpětnou vazbu?

Zpětná vazba je součástí procesu učení a týká se všech: vyučujících, dětí a nově i rodičů. Je tedy třeba ji rovnoměrně rozložit mezi všechny zúčastněné.

Mnozí vyučující nyní zažívají zahlcenost máily, naskenovanými výstupy, fotkami dětí, textů, pozdravů a herbářů, na které mají možná nutkavou potřebu zareagovat. Ne každá zpětná vazba je ovšem formativní. Jen se zamysleme, kolik času nám zabere reagovat na třicet slohových prací, kolik času nad úkolem strávily děti, a jak efektivní jsou naše zpětné vazby pro jejich další učení. Odborné hlasy* radí **zlaté pravidlo tzv. čtvrtinové zpětné vazby**.

1/4

reflexe tvoří
vrstevnické
hodnocení

1/4

žákovských
výstupů reflektuje
učitel/ka

Pravidlo čtvrtinové zpětné vazby

1/4

reflexe tvoří
sebehodnocení

1/4

žákovských
výstupů
nehodnotíme

Zdroj: Wiliam, Dylan, Leahy, Siobhán
Zavádění formativního hodnocení. Edulab, 2018.

Jakou formou poskytovat zpětnou vazbu?

Zpětná vazba je komplexní proces, a musíme se jí učit krok za krokem, například pomocí jednoduchých metod a technik, které postupně pomáhají dětem osamostatnit se v procesu učení a stát se samy sobě učiteli a učitelkami.

Ilustrace: Jan Šiller

Metoda LUPA

Zpětná vazba
krok za
krokem

Poskytovat dobrou zpětnou vazbu znamená zvládnout řadu po sobě jdoucích nebo na sebe navazujících kroků. Aby reflexe opravdu pomáhala v dalším učení, nestačí mít jen dobrou vůli.

Jednu z metod k poskytování jednoduché a přitom efektivní zpětné vazby na principu zaměřené pozornosti jsme nazvali Lupa. **Lupa nám pomáhá soustředit se na to, co v danou chvíli považujeme za důležité v našem učení.**

Lupa v rukou učitele/ky

Adéla poskytuje formativní hodnocení/zpětnou vazbu na žákovský výkon v prostředí Google Classroom. Svou zaměřenou pozornost označuje grafickým zvýrazněním, který nabízí přímo tato aplikace.

1

 Viděla Aneta tu žízalu? Viděla
 Aneta tu žízalu
 Ondřej má narozeniny. narozeniny
 Ondřej má
 Vanda musí jít domů. Vanda
 musí jít domů

2

Lupa mi pomáhá kontrolovat slova která napíšu.
 co má lupa máš kontrolovat:
 → Čárky háčky křoňky
 → Dě Tě Ně
 → Obráceně napsaná písmenka
 → Tvrbé slabiky

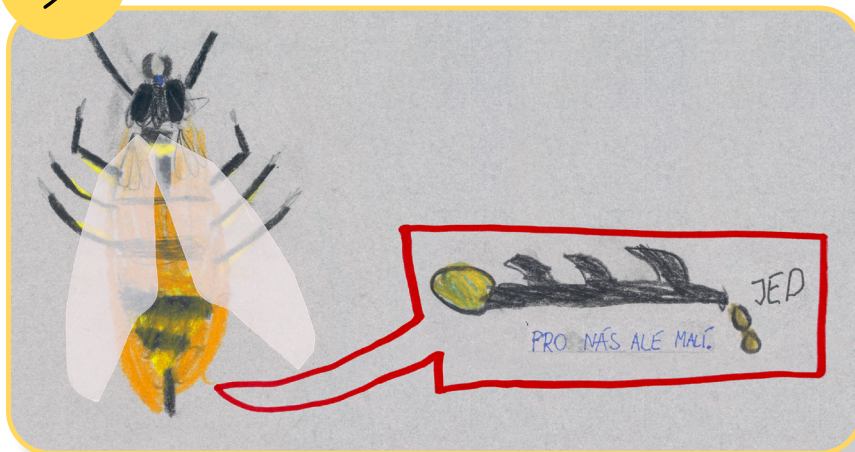
Lupa v rukou dítěte

Další příležitostí, která podporuje samostatnější učení a práci s chybou, může být situace, kdy dítěti dáme nástroj, doslova lupu, aby mohlo samo reflektovat proces svého učení a přemýšlet, co by příště mohlo udělat jinak/lépe.

Lupa v ruce dítěte

3

Ještě pokročilejší varianta metody Lupa směřuje k tomu, že děti naučíme zaměřovat ve své tvorbě pozornost na detail, třídit informace a vybírat z nich ty, o kterých samy chtějí mluvit nebo k nim slyšet zpětnou vazbu. Takové informace označují rámečkem. Dáváme tak dětem a všem budoucím pozorovatelům jejich práce do ruky nástroj, jak se v reflexi soustředit na to, co je podstatné pro samotného autora či autorku.

4

Dnešní matematický úkol

1. Dokážu vysvětlit bez pomoci
2. Nechápu, potřebuju vysvětlit
3. Zvládám, ale chybují a potřebuju provičovat
4. Add option

Lupa v ruce učitele/ky

Ve chvíli, kdy děti dokáží samostatně reflektovat svou práci, mohou nám poskytnout velkou výhodu nejrůznější aplikace.

Například Google Forms šetří Kamile čas tím, že data ke zpětné vazbě sesbírání od žáků okamžitě roztřídí, zanalyzuje a ukáže buď jednotlivě nebo v souvislostech. A právě v tom je princip Lupa. Na základě takové zpětné vazby se dá velmi efektivně plánovat, jak v učení dál pokračovat.

Zpětná vazba se nyní, více než kdy jindy, týká opravdu všech, kteří jsou aktéry nebo svědky procesu učení našich dětí. Doma splynulo se školou. Možná že by nás nebýt uzavření škol ani nenapadlo, kolik různých podob může zpětná vazba mít. Nebojme se je využívat.

Vyzkoušeli jste například digitální portfolio Seesaw? Slyšeli jste o zvukové aplikaci Online Voice Recorder? Dejte nám vědět, jaké metody se osvědčily vám. Nebo jste některé z nabízených nástrojů vyzkoušeli? Jak se vám s nimi pracovalo? Co na to děti? A co rodiče?

Tipy a zdroje:

- [Online Voice Recorder](#)
- [Seesaw](#)
- [Google Classroom](#)
- [Google Forms](#)
- Zavádění formativního hodnocení, Dylan William, Siobhán Leahy
- Miloslav Khas - [Přehled aplikací na podporu formativního hodnocení](#)

Děkujeme Anně Babanové a Janu Šillerovi za podklady k tomuto dílu.

Když učení radost přináší :)

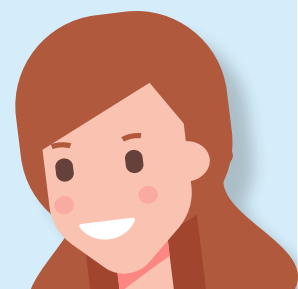
UČENÍ DOMA | UNIKÁTNÍ PŘÍLEŽITOST PRO AUTENTICKÉ UČENÍ

„Učím v první třídě a mám velkou radost, jak nám teď učení na dálku funguje. Integrovanou výuku podle programu Začít spolu vnímám jako smysluplné propojení čtení, psaní a logického myšlení se světem kolem. Od září jsme se učili pracovat v centrech aktivit a já jsem je často přesunula ven, kde je spousta příležitostí k autentickému učení. Když se zavřely školy, prakticky jsem zahodila učebnici prvouky a nabízím dětem úkoly, které vycházejí z okolního prostředí. Naposledy jsem děti vyzvala, aby se šly v rámci rodinné procházky podívat k rybníku na žáby. Děti pozorují koloběh života a kladou si otázky. Jindy jsem poslala dětem odkaz na aplikaci, která rozpozná ptačí zpěv. Přišou mi rodiče, jak jsou nadšení, že teď ví, jaký ptáček jim zpívá do ucha.

Přestože jsou všechny úkoly dobrovolné, téměř všechny děti se zapojují. Druhým kritériem pro zadávání úkolů v současné době je pro mě to, aby úkoly propojovaly a stmelovaly rodiny dětí. Takhle situace není jednoduchá pro nikoho, ale hodně těžká je právě pro rodiče. Nedávno jsem dětem poslala video, ve kterém jsem se svou vlastní rodinou jezdila autobusem "kbelíkem" po bytě. Následovalo dvanáct videí z rodin, kde děti a celé jejich rodiny řešily úlohy z prostředí autobusu, které známe z Hejného matematiky. Každé dítě pak jednotlivě "jízdy" autobusu spočítalo a do tabulky zaznamenal výsledky. Jedna z maminek neváhala a připravila pro děti "námořnickou výzvu" plnou zábavných úkolů, které děti radostně plnily. Jsem nadšená z toho, jaký tým tvoří naše třída společně s rodinami. Byli jsme na to zvyklí i před uzavřením škol a nyní vlastně sklízíme ovoce díky skvělé spolupráci."

Petra Šubrtová, ZŠ Petřiny-sever

Mnoha dětem se plní mailové schránky zadáním, které vychází z učebnic, pracovních sešitů nebo online úkolů na internetu. Na tom není nic špatně a naším cílem není toto pojetí kritizovat. Nabízíme však myšlenku, kterou považujeme za důležitou.

V současné době jako nikdy předtím vznikla v rámci vzdělávání příležitost vnášet do učení prvek **autenticity**, vycházející z přirozených potřeb dítěte.

Jak tedy vypadá autentické učení? Dokážeme jeho potenciál naplno využít?

Autentické učení ...

není:

- ... vázáno na čas od - do
- ... "na známky"
- ... memorování poznatků odtržených od reality

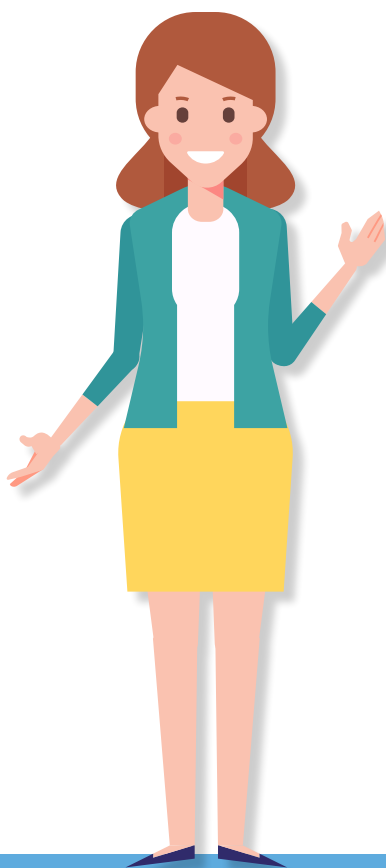
je:

- ... přirozené a kontinuální
- ... reálné a souvisí s životy dětí
- ... spíše proces (tvorba) s konkrétním výsledkem, než reprodukce znalostí

Jak?

Děti s informacemi pracují - řeší problém, zkoumají otázku, navrhnou postup apod.

Jak vypadá autentické učení v **Začít spolu**?

Pracujeme v centrech aktivit.

Hodně diskutujeme, necháváme děti porovnat své řešitelské strategie, učit se od sebe navzájem, podporujeme vrstevnické učení.

Hledáme přirozené podněty pro učení.

Snažíme se, aby úkoly byly jednoduché a srozumitelné. Vybíráme to podstatné a jdeme do hloubky.

Nabízíme dětem svobodnou volbu.

Ptáme se dětí, co je zajímavé a co by se chtěly dozvědět, například pomocí myšlenkových map.

Reflektujeme.

Poctivě, formativně, často. Máme hodnotící kruhy a různé formy sebehodnocení.

Zapojujeme rodiny dětí.

Rodinu a školu vnímáme jako partnery a velkou podporu v procesu učení.

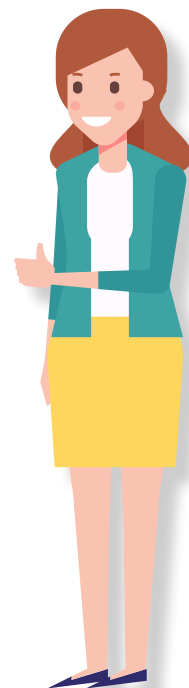

Jak tyto principy mohou fungovat v domácím vzdělávání?

1.

Dejte dětem možnost výběru.

Studánka. Odkud se bere voda? Co vodu zastaví, aby netekla? Proč se staví přehrady? Navrhněte řešení, z čeho a jak byste postavili přehradu, aby dokázala vodu zadržet?

2.

Reflektujte obyčejné a známé situace.

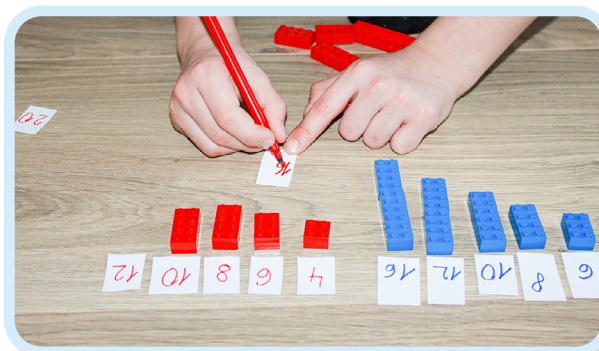
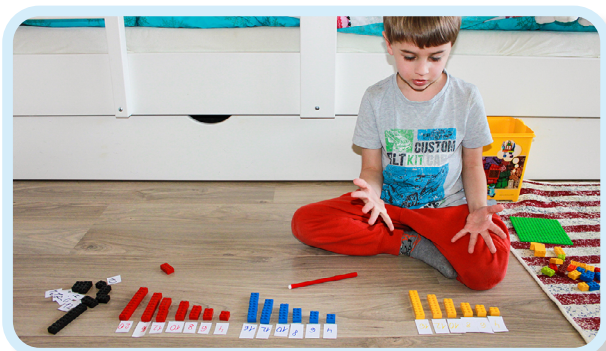
Zasadte hrášek. Pozorujte. Přemýšlejte. Zapište si, čeho jste si všimli.

3.

Hrajte si doma na školu.

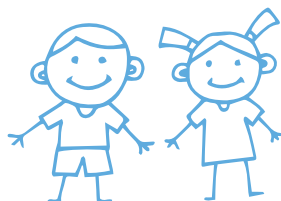
Počítejte dílky stavebnice LEGO. Seřadte je a přiřadte k nim čísla.

Fotografie: archiv Jany Zelené a Dity Hrudové

Anketa:

Ankety se účastnily děti od 3. do 9. třídy ZŠ.

Co potřebuji k tomu, aby mi učení přinášelo radost?

„Potřebuji se pro učení nadchnout.“

„Je mi příjemná podpora a zájem o to, co dělám, i když se nedaří.“

„Potřebuji mít zážitek, který si budu pamatovat.“

„Chci zkoumat téma a přicházet na nové věci sama.“

„Chci, aby mě to fascinovalo, zajímalo a chci něco vyzkoumat.“

„Chci mít více praxe – laboroky mi pomáhají pochopit látku líp než učebnice.“

„Nechci jen číst učebnice, chci to prožívat - příběhy, besedy, hraní divadla.“

„Přeji si více výletů, kde uvidím věci, o kterých se učíme - chci se učit zážitkem.“

„Líbilo by se mi propojit učení s vtipem.“

„Chci mít z učení radost a prožitek.“

ZDROJE:

Hlasy ptáků

Youcubed - matematika hrou

IM Talking Math - zábavné příklady

Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

Začít spolu

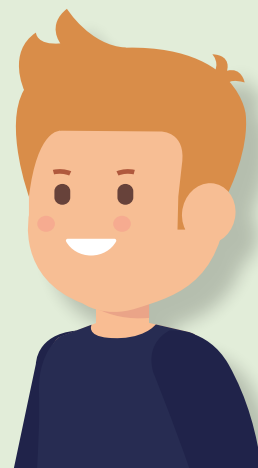
Když chybí kamarádi...

Jak vést komunitní kruh na dálku

„Každé ráno jsme se ve třídě scházeli v kroužku, pozdravili se a potom četli ranní zprávu, kterou napsala paní učitelka. Pak jsme vyprávěli naše zážitky. Bavilo mě poslouchat, co říkají ostatní děti. Třeba jak Alex chodí s dědou chytat ryby nebo jak Barča učí psa aportovat. To bylo fakt vtipný. Líbilo se mi, jak mi všichni popřáli, když jsem měl narozeniny a měl jsem i dort. S klukama jsme před kroužkem ještě stihli postavit věž ze stavebnice a nechali jsme ji stát až do přestávky. Do kroužku jsme mohli nosit věci, které nám přišly něčím zajímavý, a pak jsme si o nich povídali. Naposled jsem měl vstupenky z výstavy o starých autech, kde jsem byl s mámou a bráchou. Myslím, že pak šel na tu výstavu Adam, protože auta ho dost zajímají. Taký si vzpomínám, jak Julie jednou brečela, ale nechtěla říct proč, a řekla nám to až jindy, když sama chtěla.

Nejlepší bylo, když jsme hráli nějakou hru a nemuseli jenom sedět. Pak jsme si řekli, co se budeme dneska učit a do jakých center půjdeme. Teď mi nejvíc chybí kamarádi a taky to, že nemůžu jít s nima jen tak ven, třeba na hřiště. A nevím, jestli pojedeme s paní učitelkou na školu v přírodě“.

To jsou vzpomínky Marka, žáka 2. třídy.

V současné době se s dětmi setkáváme ve virtuálních místnostech, vnímáme se jen zrakem a sluchem, chybí běžný lidský kontakt, blízkost. Různými formami se snažíme zprostředkovat dětem učivo, přemýšlíme nad zadáním jednotlivých úkolů, učíme se využívat online nástroje. Myslíme ale i na to, jak se děti cítí, co prožívají a jaké mají potřeby? Ve škole jsme pro takové sdílení měli prostor v komunitním kruhu. Jak to udělat, abychom spolu sdíleli, prostě spolu byli tady a teď?

Sdílet přítomný okamžik jde i na dálku.

Metoda 54321

je metoda, kterou využijete při online setkání nebo v prostředí bohatém na podněty – zahrada, park, les. Zastavte se, zklidněte se, vnímejte a pokud je to možné, запиšte:

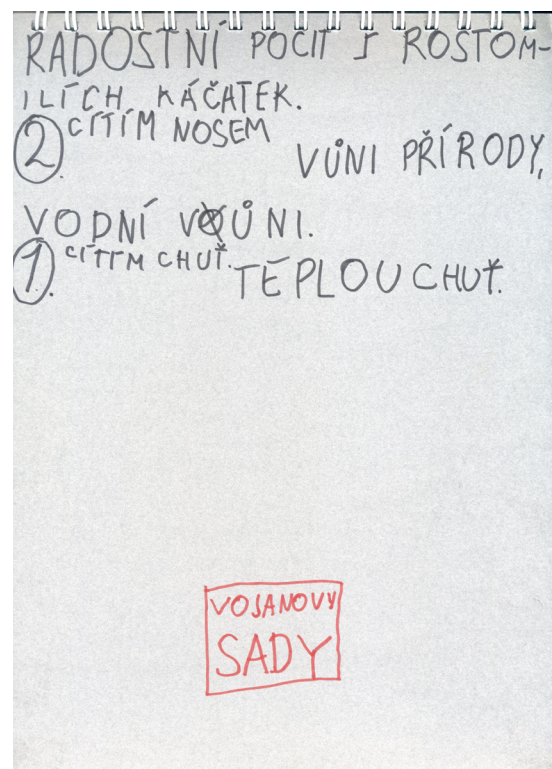
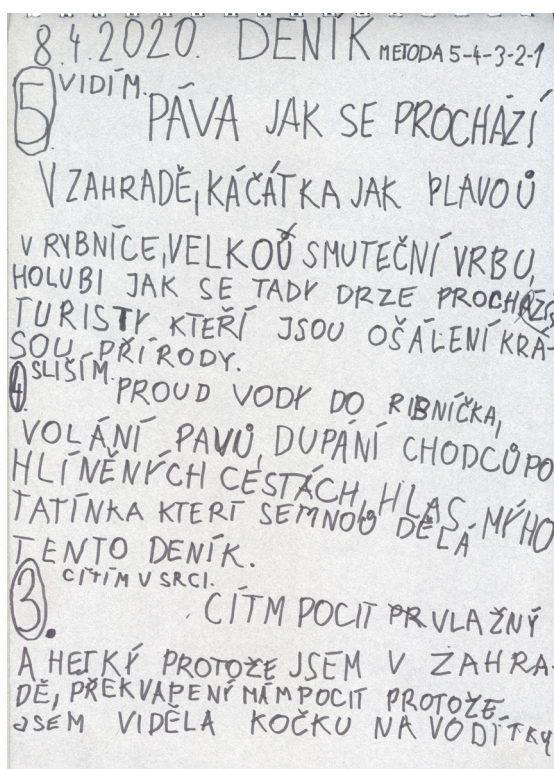
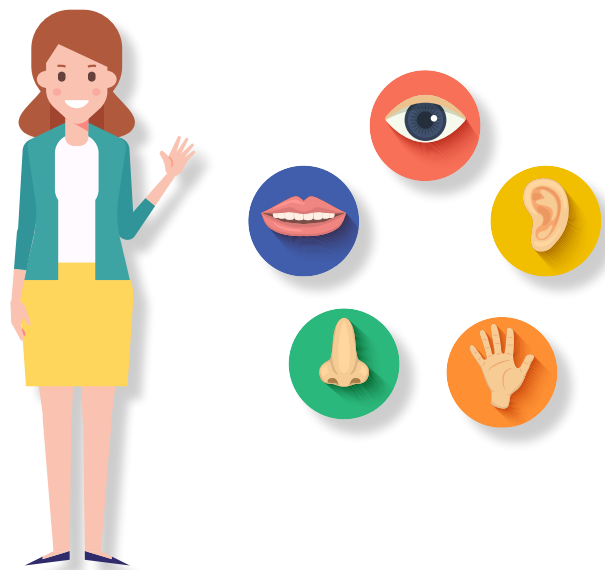
5 věcí, které vidíte

4 věci, které slyšíte

3 věci, které vnímáte fyzicky nebo srdcem

2 věci, jejichž vůni nebo pach cítíte

1 chuť, kterou cítíte v ústech

Návod + Záznam: Archiv Anny Babanové

Komunitní kruh v Začít spolu

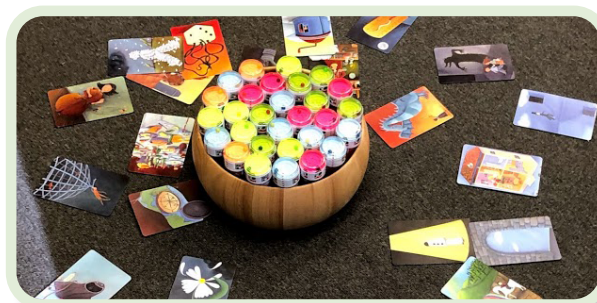
Virtuální kruh byl tématem **2. dílu** našeho seriálu. Pojdme si říct, jak komunitní kruh funguje a proč patří mezi základní pilíře programu Začít spolu. Školní den začíná **ranním kruhem**. Odehrává se většinou na koberci a je setkáním všech ze třídy, včetně učitelky/učitele. Do kruhu se svoláváme předem domluveným signálem (hudbou, zvonkohrou apod.). Děti ale přicházejí do kruhu i samy - tak jak přijdou do třídy. Ranní kruh je místo pro společné setkávání, sdílení a seznámení s tím, co nás dnes čeká. Vítáme se, sdělujeme si zážitky z předchozího dne i to, jak se momentálně cítíme, co nás trápí nebo těší. Děti se navzájem poznávají a tím se naplňuje jedna z podstat komunitního kruhu, tedy podpora vztahů ve třídě. Kruh začíná **ranní zprávou**, která má různý charakter. Někdy děti informuje o tom, co je dnes

čeká, někdy je motivuje k dalším činnostem, jindy jim poskytuje náměty k přemýšlení nebo slouží k procvičení probíraného učiva.

V ranním kruhu se tak rozvíjí kompetence komunikativní a zároveň se posiluje dílčí kompetence, kterou je naslouchání.

Proč všichni účastníci sedí v kruhu a neseď například ve čtverci? Kruh vytváří prostředí, kde jsou si všichni rovni, všichni sedí na stejné úrovni, nikdo nemůže být nadřazený ani se nikdo nemůže ocitnout odstrčený v koutě. Vytváří se tak atmosféra, kde se může každý projevit a vyjádřit svůj názor, protože kruh mu dává pocit bezpečí.

V závěrečném reflektivním kruhu je prostor pro ocenění, poděkování, osobní AHA. Využíváme různé strategie, ale to už je námět do dalšího dílu seriálu.

Pravidla pro setkávání v komunitním kruhu

(platí pro všechny zúčastněné)

1.

Právo mluvit – nasloucháme tomu, kdo mluví; mluví jen jeden, ostatní naslouchají

2.

Právo zdržet se mluvení nebo aktivit – učíme se rozhodovat sami za sebe

3.

Pravidlo úcty – zdržíme se zpochybňování, vysmívání, kritizování

4.

Pravidlo zachování soukromí – přispívá k pocitu důvěry a bezpečí

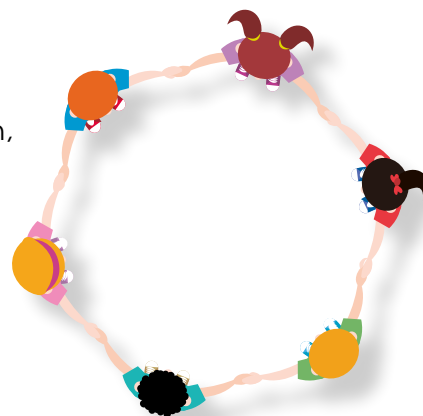

Foto: Ranní kruh: Archiv Radky Chaloupkové

Otázky do komunitního kruhu – využitelné i na dálku

Jaké to asi je být... (stromem, kočkou, dospělým)

Co vidíme, když...

Jak jsme prožili... (víkend, včerejší odpoledne,...)

Jak jsme na tom s... Co umíme? Co by pomohlo?

Co se dá dělat, když...

Co nás potěšilo?

Jak nám je, když... Co cítíme, když...

Jak poznáme, že...

Proč lidé (děti, rodiče) někdy...

Co znamená...

Co jsme zjistili, objevili?

Co můžeme dělat, když...

Jaké to asi je...

Co jsme dělali... Na co se těšíme...

Co si představíte, když se řekne...

Inspirace, zdroje a odkazy:

Metoda 54321

Metoda je původně určena ke zklidnění a uvědomění si přítomného okamžiku. Pocity lze pojímat od těch fyzických (tlačí mě bota) až po uvědomování si pocitů vnitřních. Ideální je kombinace vnitřních a fyzických pocitů. (Martina Nosková, **Pišu deník**)

Tiché signály - způsob, jak vyjádřit souhlas, pochopení a uznání člověku, který právě hovoří, aniž bychom ho přerušili. Ve třídě nastavujeme jednoduchý **systém signálů**, které umožňují všem dětem za pomoci gest vyjádřit, co si myslí.

Poklepání ruky na hrudi = souhlasím
Otáčení dlaní = nesouhlasím
Podle počtu zvednutých prstů jedné ruky = mám jeden nebo více nápadů
Ruka u ucha = neslyším dobře

Další metody:

- **Publikace ke stažení: 12 ověřených metod pro rozvoj kolegiální spolupráce / Mgr. Anna Babanová / kapitola Sedm způsobů, jak posunout diskuzi / str. 102**
- **Kniha What does it mean to be present?**
- **Inspirativní příklady z učitelského kanálu Teaching Channel**
- **Aktivity na rozvoj sociálních a emočních dovedností**

Aplikace:

- **Padlet / nástěnka**
- **Collboard / sdílená tabule**

Zaš DOMA

06

Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

Začít spolu

DEJME DĚTEM PŘÍLEŽITOST BÝT SAMOSTATNÉ

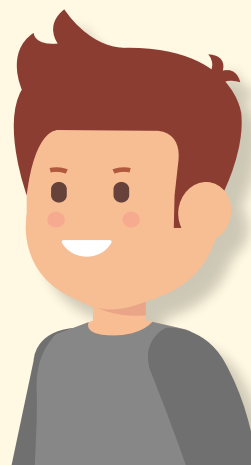
„Nejdřív jsem měl radost, že je škola zavřená a můžu zůstat doma. Hrál jsem si hry na počítači, díval se na Youtube a když mi naši přečetli mail od paní učitelky, měl jsem zajímavější věci na práci. Mamka s tátou se zlobili, že zapomínám na školu. Říkali, že učení je jako moje práce, moje odpovědnost. A že mám nejdřív udělat úkoly a potom to, co mě baví. Tak jsem začal matikou, kterou mám rád, ale do češtiny se mi ani trochu nechtělo.

Pak se s námi paní učitelka spojila přes **Google Classroom**. Bylo to fajn, zase vidět a slyšet kamarády ze třídy. Ale ukázalo se, že někteří stihli udělat všechny úkoly a já ne. Tak jsem se do toho pustil a zjistil, že těch úkolů zas tolik není. Spočítal jsem si, že když je budu dělat každý den, vychází mi to na tři úkoly denně. A to je celkem v pohodě. Na příštím třídním **chatu** už nebudu pozadu“.

Zpověď Jonáše, žáka 4. třídy

Mám svůj
plán!

V našem seriálu jsme se už věnovali tomu, jak dětem zajistit vhodné podmínky pro distanční vzdělávání a jak důležitá je opora v rodinách. Spolupráce s rodinami při učení online nám ukazuje další velkou příležitost, a tou je podpora dětí v jejich samostatnosti a odpovědnosti za vlastní učení.

Téma vlastní odpovědnosti je jedním z pilířů, o který se program Začít spolu opírá. Děti se učí plánovat, řídit svoji práci a přebírat za ni zodpovědnost. Největší váhu klademe na sebehodnocení dětí.

Škola je ekosystém, v němž je důležitá rovnováha sil všech aktérů – **děti, rodičů a vyučujících**. Pro zajištění této rovnováhy je důležité vědět, jaké jsou jejich role.

Jana Schierlová ze ZŠ kpt. Jaroše v Trutnově popisuje:

„Běžně ve škole pracujeme s **týdenními plány**, vedeme děti k plánování vlastní práce a snažíme se o jejich samostatnost. Teď se teprve ukazuje, jak samostatně žáci k učení přistupují, jak plánují a hodnotí svou práci. Mnozí rodiče tuto příležitost využili a přenechali zodpovědnost na svých dětech. Někteří rodiče ale mají stále tendenci přebírat zodpovědnost za děti a plnění úkolů jim co nejvíce usnadnit. Rodiče někdy z dobré vůle a ve snaze dětem pomoci zasahují do online lekcí nebo chtějí řešit problémy, které přímo nesouvisí s právě probíhající výukou. Tyto okolnosti nás přivedly k tomu, že jsme pravidla pro online vzdělávání doplnili také o popis role rodičů.“

Ukázka týdenního plánu:

Týdenní plán: 4. 5. – 8. 5. 2020
Téma: MAMINKA

Druhou květnovou neděli, 10. 5. se slaví Den matek.

Je to den, kdy se vzdává pocta všem maminkám. V tento den dávají děti svým matkám květiny nebo jiné dárky, většinou vlastnoručně vyrobené. Pokud se rozhodneš pro svou maminku vyrobit nějaký dárek, nechám to na tobě. Výzvou pro tebe a dárkem pro maminku by mělo být, dopřát mamince čas pro odpočinek a relaxaci.

- Oslav svátek maminek svou zodpovědností.
- Zvládni svůj týdenní plán sám/a bez přičinění maminky.
- Svou práci si naplánuj, rozlož si ji na celý týden, pracuj samostatně a dojdi do cíle.

Zde je ukázka, jak si můžeš zapisovat své úkoly do tabulky. Na závěr své výsledky zhodnoť. Hodně zdaru. Učitelka Kamila

PŘEDMĚT	MOJE CÍLE:	PRACUJI:	DEN, KDY SPLNÍM:	HOTOVO
Český jazyk	Doplním správné tvary podstatného jména s předložkou.	v pracovním sešitu: Str. 30/ cv. 2 Str. 32/ cv. 1	pondělí	✓
Matematika	Zpaměti odřikám násobky 2, 3 a 4.	v pracovním sešitu: str. 31/ cv. 2 str. 32/ cv. 6 a 7	středa	
INVENTURA	Sebehodnotím své výsledky.	Ve formuláři společně s rodiči: Zrcátko		

Jaká je role žáka?

- prostudovat zadaný týdenní plán
- rozvrhnout si práci a tempo plnění zadání
- pravidelně komunikovat s vyučujícími
- účastnit se online výuky
- dodržet zadané termíny
- vyhodnocovat kvalitu své práce dle zadaných kritérií
- požádat spolužáky a vyučující o pomoc, radu, vysvětlení
- respektovat domluvené konzultace s vyučujícími

SARA

Vstupenka na „KOLOTOČ“

„ATRAKCE“	HOTOVO	JAK SE MI DAŘILO? JAK TO VIDÍM JÁ.	JAK SE TI DAŘILO. JAK TO VIDÍ P. UČITELKA
ČTENÍ/ PSANÍ doplň název národního stromu, zopakuj si psací s, nacvič si psací S			11
MATEMATIKA putuj po ČR- krokuj			
OBJEVY Poslechni si českou hymnu a doplň slova Vybarvi státní vlajku			111
TVORENÍ přečti si článek ze Slabikáře o Praze Nakresli k článku ilustraci			

Ukázka
sebehodnocení

Jaká je role rodiče?

- pomoci s připojením k online výuce a dále nechat žáka komunikovat samostatně
- konzultovat s vyučujícími způsob spolupráce a míru podpory, kterou žák ze strany rodičů potřebuje
- komunikovat s vyučujícími v určený čas mimo výuku

Na co se ptát, když podporuji dítě v jeho samostatnosti a zodpovědnosti během výuky?

- Naučíš mě také to, co ses dnes naučil/a?
- Co ti udělalo radost, co ti šlo dobře?
- S čím jsi měl/a největší potíže? Jak sis s nimi poradil/a?
- Pomohl ti s prací někdo? Pomohl/a jsi ty někomu dalšímu?
- Co uděláš pro to, aby ses naučil/a...?
- Jaký máš plán, jaké uděláš další kroky?
- Potřebuješ pomoci? Komu o pomoc řekneš?

Co platí doma i ve škole:

- Přemýšlejte, co je pro dítě důležité, nepodstatné věci neřešte.
- Předávání odpovědnosti dělejte postupně.
- Nechte proběhnout situace, kdy dítě zažije i mírné nepohodlí nebo selhání. Pokud je dokáže zvládnout samo, udělá velký krok k samostatnosti.
- S předáním zodpovědnosti přichází důvěra v to, že to dítě zvládne.
- Dejte dítěti prostor - rozvíjejte jeho vlastní iniciativu a kreativitu. Pokud dítě projeví zájem zkusit to samo, podpořte ho.
- Nechte dítě rozhodovat a jeho rozhodnutí respektujte.
- Odpovědnost znamená pro dítě i přijetí důsledků, které jeho jednání způsobí.

K sebehodnocení práce dětí můžeme používat jednoduché nástroje:

Semafor

je nástroj sebehodnocení, jímž děti vyjádří, jak se jim učení dařilo. Vyučujícímu metoda slouží jako podklad k vyhodnocení efektivity výuky.

Nerozumím, potřebuji vysvětlit.

Ještě mi není zcela jasné, potřebuji sdílet, prodiskutovat, doptat se.

Je mi jasné, zvládám, mohu pomoci.

Více o metodě se můžete dozvědět v publikaci: **12 ověřených metod pro rozvoj kolegiální spolupráce** (Mgr. Anna Babanová, str. 102)

Jolanka:

“Jak jsem splnila svůj dnešní plán.”

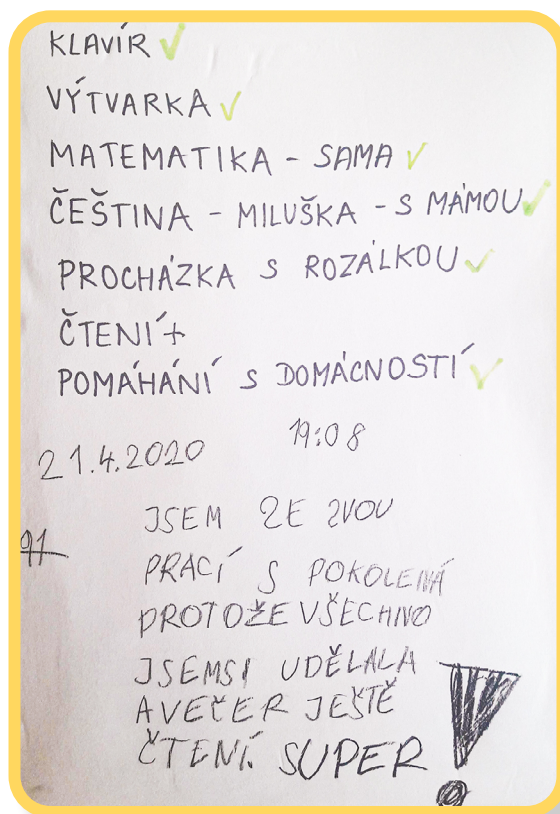

Foto: Archiv Anny Babanové a Jany Zelené

Další zdroje a odkazy:

- Kniha **Líný rodič: Lenošním a nečinností k lepšímu rodičovství** (Tom Hodgkinson)
- **eduScrum** - program, který nabízí velkou míru odpovědnosti dětí na 2. stupni a navazuje na program Začít spolu
- 8 jednoduchých kroků, jak využít **Google Classroom**

Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

INDIVIDUALIZACE A DIFERENCIACE VE VÝUCE

„Bertík si zvolil pro svůj školní projekt téma RYBNÍK. Zajímá se o ryby a přírodu a teď, když nechodí do školy, má na chalupě příležitost vidět všechno venku na vlastní oči. Projekt začal pozorováním blízkého rybníka. Nejlepší cesta je nechat děti volně zkoumat a ony si samy najdou objekty svého zájmu. Jarní příroda nám nabídla spoustu podnětů, ale Bertíkovu pozornost nejvíce upoutalo tažení ropuch k rybníku a okolí. Bylo lákavé vidět přímo na místě přenášení samečků samičkami, jejich boje a kladení vajíček. Projekt se nám tím snadno odstartoval sám.

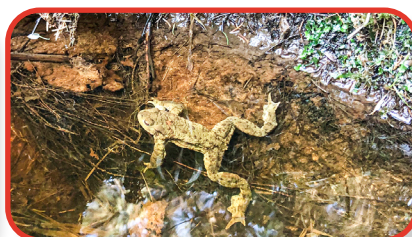
Doma si pak Bertík vyhledal informace o ropuše, vývoji, metamorfóze a stanovil si hlavní body svého projektu. Rozhodl se chodit pravidelně na místo, kde viděl žáby, aby mohl zapsat jejich vývoj v pulce a metamorfózu v žábu. Chtěl zkusit i pár vajíček vychovat v akváriu. Podmínky odchovu si musel zjistit, aby měl šanci na úspěch. Další částí projektu byla hráz a funkce rybníka. Vyfotil si přepad a zjišťoval, jak funguje stavba hráze.

Vždy zpracuje část projektu a postupně doplňuje zápisy z pozorování, když objeví něco nového. Zajímavé věci fotí, kreslí, píše a občas se nechá přesvědčit, aby si dohledal více na internetu. **Směřování tématu si Bertík určuje sám** a dozvídá se tak další a další informace. Třeba o chráněných druzích a okolním prostředí.

Pomáhám mu, aby zápis odpovídal zadání učitelky. Nezáživnější jsou procházky k rybníku, které sice někdy nevedou ke konkrétnímu poznatku, ale děti tráví čas v přírodě a dělají to, co je baví. Proto nám **dobrovolný projekt připadá tak užitečný**. Spojením čtení, psaní, vyhledávání informací, pozorování přírody a pokusů se **děti snadno naučí mnoha věcem současně.**”

Ing. Eva Janíková, maminka Bertíka

Ukázka projektu žáka 3. třídy, Alberta Janíka, v rámci integrované tématické výuky:

R Y B N Í K

Rybník je umělá vodní nádrž.

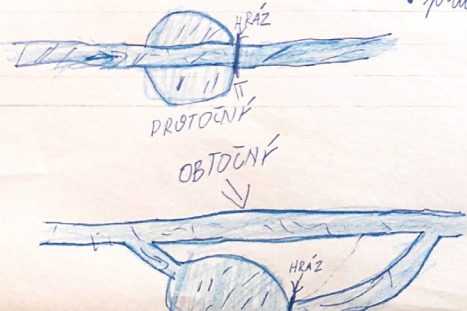
Funkce rybníků: chov ryby, rekreace, ochrana
sadržování vody,

Druhy rybníků: nebeské, plněné deštěm vodou

- puzápní,
- říční
- poloční

Druhy rybníků podle napojení:

- obtočný
- průtočný

R Y B N Í K R A S N Í K - V Y S O Č I N A K Ř Í Ž A N K K
První zmínka 13. roku 1642 ale později se prodala hráz a rybník byl obnoven v roce 1998.

Součástí mlýnka je hráz. Pool, hráz, se nechává vyprázdnit. Hráz se betonová a piládrová.

POZOROVÁNÍ V RYBNÍKU

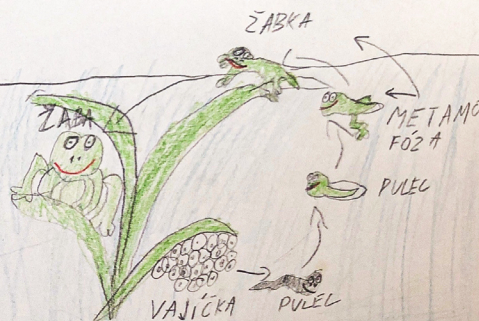
21.4.2020 RYBNÍK RASNÍK - KŘÍŽANKA (VYSOČINA)

Pozorovali jsme: žáby - **ROPUCHY OBECNÉ**.

Žáby putovaly k rybníku tak jako každý jaro. Dělají do mája svého rodu. Na okrajích rybníka se vypráší, pokojí samičky. Samička je větší a samiček menší. Samička nese samička na zádech do vody. Samičci se perou a samičku. Samičky hladou do vody vajíčka. Jsou to dlouhé bujité snůvky ve sítěch. Vajíčko je černá malá sečka obalená voskovitou kůrkou. Snůvka jsou zachyceny a rossliny a kameny. Vajíček jsou bílé.

24.4.2020 Vajíčka jsou ve vodě, většina z nich se prýc. Pulec jsou ještě nevidět.

VÝVOJ ŽÁBY

VAJČKO - PULEC 9. AŽ 12 DNÍ
PULEČ - ŽÁBA 10 AŽ 12 TÝDŇŮ
DOBA ŽIVOTA 4 AŽ 9 LET.

Zdroj: Albert a Eva Janíkovi

Individualizace a diferenciac patří k základním principům Začít spolu. Pedagog by měl svoji výuku upravit tak, aby respektovala individuální zvláštnosti dětí.

Otázky k tématu:

Jak více podpořit zájem žáků o učení?

Existuje jeden přístup, který vyhovuje všem?

Jak připravit zadání, aby odpovídalo různým úrovním schopností dětí?

Jak může vypadat diferencované zadání odpovídající odlišným schopnostem, vzdělávacím a individuálním potřebám žáků?

Jak rozvíjet individualitu každého dítěte?

Učí se všechny děti stejně?

Mají všechny děti stejné předpoklady, možnosti?

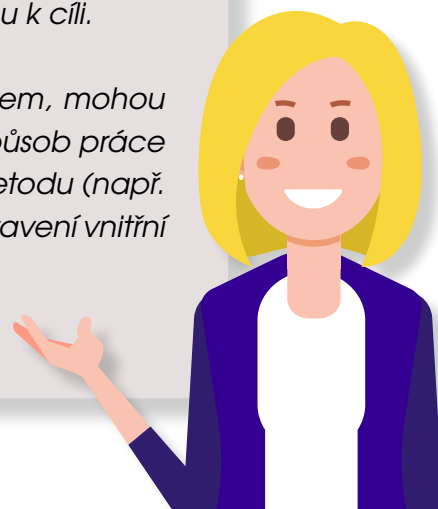
Musí se všechny děti učit to stejné?

Jak podpořit domácí výuku?

„Zejména v současné době se snažím naplňovat pravidlo individualizace a diferenciac. Uvědomila jsem si, že je třeba přizpůsobovat práci nejen schopnostem a potřebám jednotlivých dětí, ale i rodinám - jejich možnostem, vybavenosti IT a prostředí, ve kterém se děti učí. To co vyhovuje jedné rodině, je nepřijatelné pro jinou. Myslím si, že učení na dálku nabízí mnohem více prostoru pro rozvoj individuálních dovedností dětí. Každý žák/žákyně může ve stejném čase pracovat na různém zadání různým způsobem. Aktivitu si vybere podle svých možností a zájmů. Dětem nejdříve předkládám cíl, ke kterému by měly dojít. Já vytvářím nabídku. Žáci si volí činnost, která je zajímavá, a také cestu, kterou dojdou k cíli.

*Děti si určí úroveň, která nejlépe odpovídá jejich schopnostem, mohou pracovat na vlastních i skupinových projektech a vybrat si způsob práce - učebnici, pracovní listy, pokus, myšlenkovou mapu nebo metodu (např. **Sluníčko**). Dobrovolnost a svoboda je důležitým prvkem k nastavení vnitřní motivace dětí.“*

Olga Novotná, učitelka ZŠ Brno, Vejrostova

Ukázka projektu, který je realizován jako integrovaná tematická výuka:

1 Příklad zadání na téma: Živočichové / Ptáci

Cíl: žák/žákyně se seznámí s pojmem ptáci, jejich stavbou těla a základními znaky

Vyber si jeden z úkolů:

- A Podívej se na moje **výukové video**.
- B Přečti si **učebnici str. 62**.
- C Vypracuj myšlenkovou mapu na téma Ptáci.
- D Prostuduj si příloženou **prezentaci**.
- E Vypracuj výukový plakát na téma Ptáci.

Nadstavbové úkoly:

- A **Aplikace** - rozpoznávání ptačího zpěvu.
- B Pozoruj ptáky ve svém okolí a připrav si svůj **individuální projekt**.
- C Projekt zoologická zahrada – vytvoř si vlastní ZOO. Na velký papír si nakresli plán ZOO, sektory, jednotlivá zvířátka a k nim připrav popisky.

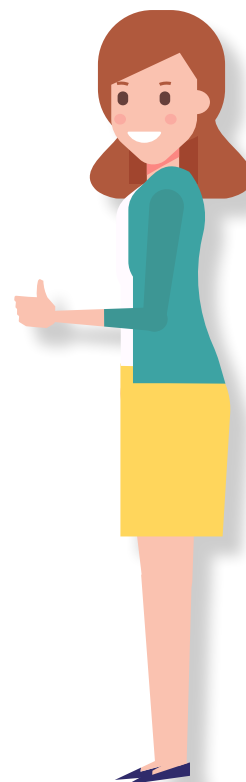
2 Metoda Sluníčko

Metoda je vhodná pro zpracování informací z textu. Použít se dá i při skupinové výuce online.

Postup je následující:

1. Rozdělíme třídu do skupin (v rámci online výuky v Microsoft Teams vytvoříme "kanály").
2. Každá skupina zpracovává jinou část tématu (živočichové - savci, ptáci, ryby, obojživelníci, plazi).
3. Děti samostatně vyhledávají nejdůležitější informace (základní znaky, životní potřeby a projevy dané skupiny živočichů).
4. Svoje výsledky sdílejí ve své skupině, vyberou 8 nejdůležitějších informací a ty zapíší do společného sluníčka.
5. Tímto způsobem vznikne několik různých sluníček.
6. Každá skupina si vybere 2 podstatné informace.
7. Společně vytvoříme jedno společné sluníčko (živočichové) a každá skupina do něj zapíše nejdůležitější informace o svém tématu.

Děkujeme Olze a Elišce Novotným (ZŠ Brno, Vejrostova) za podklady k tomuto dílu.

Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

Strom obav a těšení

ADAPTACE PO NÁVRATU DO ŠKOL

„Vracím se do třídy. Mám v hlavě mnoho myšlenek a zážitků, které bych ráda s dětmi sdílela. Jsem zvědavá na témata, která přinesou děti. Zároveň přemýšlím, jak moc se změnilo osobnosti, s nimiž se setkám po více než dvou měsících odloučení. Uvažuji o tom, jak třídu znovu stmelit a vyladit do fungující skupiny. Bude pro mě náročné stále myslet na dodržování stanovených podmínek, které jsou omezující, a přitom zůstat uvolněná a svá jako dřív. Přemýšlím, co mohu udělat, aby ze mě děti cítily jistotu, bezpečí a podporu.“

Barbora Heřmanová, učitelka, ZŠ Mozaika Rychnov nad Kněžnou

Na situaci lze nahlížet ze dvou pohledů krize. **První krizí bylo uzavření škol, druhou krizí je návrat do školy.** Děti se vrátí do pro ně známého prostředí, ale vůbec neví, co se bude dít.

Co všechno nás čeká?

Vydržela přátelství a vrátí se všichni?

Co bude stejné a co bude jiné?

Jak se proměnily vztahy mezi dětmi a dospělými?

Budeme se ve třídě cítit bezpečně?

Jakou proměnou děti prošly? Budou jiné?

Jak velký stres bude dohánění výuky?

Emocionální zážitek nelze odsunout.

Ač jsme jako lidé na nejvyšší příčce evolučního vývoje, náš mozek v sobě integruje pravěké struktury s těmi novějšími. Na to, aby mozek mohl fungovat analyticky a racionálně, potřebuje podmínky. Tou nejdůležitější je pocit bezpečí. Pokud totiž náš mozek pocítí, že je v ohrožení, aktivují se vývojově starší mozkové struktury (limbický systém a mozkový kmen), které mají za úkol organismus ochránit, a to v první řadě útokem či útekem. Obecně lze říci, že reakce dětí na stres se projevují jako chování, které ve školním prostředí bývá označováno jako rušivé, nevhodné – zkrátka jako zlobení. Dospělí se zpravidla snaží o regulaci chování dítěte, avšak efektivní je věnovat pozornosti spouštěčům tohoto stresu. Tedy práce s okolím a bezpečím.

Pokud bychom s dětmi začali okamžitě po jejich příchodu pracovat tak, jako by se nic nedělo, a jejich prožívání nevěnovali pozornost, dá se s velmi vysokou pravděpodobností očekávat, že se žáci naučí jen zlomek z toho, co je naším

záměrem. Kromě toho je ve hře náš vztah se žáky, naše důvěryhodnost, autenticita.

Zároveň naším přístupem **žáky modelově učíme, jak lze přistupovat k těžkým situacím** – zda se jim věnovat a adekvátně je zpracovat nebo je odsunout a potlačit. Děti tak podpoříme v pochopení vlastních emocí a vybavíme je stěžejní dovedností pro život. Pocit bezpečí podpoříme především zájmem o prožívání dětí a aktivní péčí o kvalitní vztahy a klima ve třídě.

Postarejte se o sebe

Krizy jsou typické tím, že jsou emocionálně nabitě a náročné, proto myslete v první řadě na sebe a svou duševní rovnováhu. Vaše pohoda a vlastní bezpečí je samo o sobě mocným nástrojem.

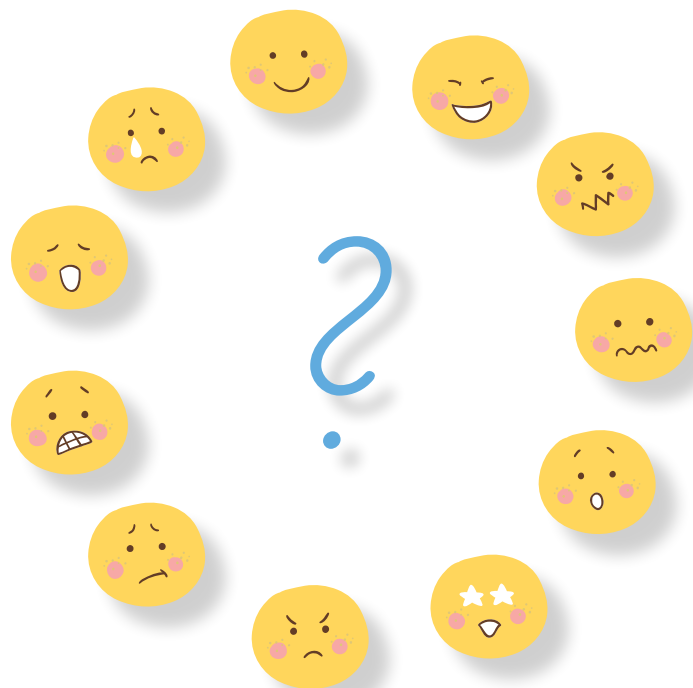
Psychický a emoční stav pedagoga přímo ovlivňuje psychosociální klima ve třídě a také schopnost žáků učit se probíranou látkou. Nejsilnější formou učení je učení nápodobou.

CO MŮŽEME OČEKÁVAT

Emoce dětí mohou být v široké škále

– podle individuálního světa dětí:

- *radost, že jsem opět mezi spolužáky*
- *nechuť k návratu do pravidelného režimu*
- *strach ze zkoušek*
- *nejistota, jak to se školou bude dál*
- *únava z dlouhotrvající izolace v rodině*
- *stres z odchodu z domova, ve kterém bylo dobře a bezpečno*
- *obavy z hodnocení mého učení v době izolace*

RŮZNÉ NÁSTUPY DO ŠKOLY

Doporučujeme diferencovat zadávání úkolů (**viz 7. díl našeho seriálu**) a zátěž stupňovat tak, aby byla únosná i pro ty žáky, kteří jsou v kolektivu nejkratší dobu. Adaptace na návrat do školy v plné podobě započne až ve chvíli, kdy budou ve škole opět všichni žáci.

CO DĚLAT PRVNÍ DEN

Záměr prvního setkání s dětmi je dát jim prostor, aby mohly mluvit o tom, co zažily, jaké to pro ně bylo a co jim pomáhalo situaci zvládnout. Zároveň jim dát prostor pro otázky. Doporučujeme tomuto startu věnovat dostatek času a spojit ho s informacemi o tom, co se bude dít dál. Je dobré navázat na rituály, které děti znají – ranní kruhy a aktivity. A mít na paměti, že děti mohou být méně soustředěné a roztěkané a mohou potřebovat více prostoru a času.

Nemějte ambice na výuku. Je jasné, že je potřeba mnoho věcí dohnat, ale důležitější je věnovat pár dní tomu, aby děti byly psychicky připravené. Náš mozek potřebuje zažít stav bezpečí, aby mohl aktivovat kortex, díky kterému myslíme, analyzujeme a učíme se.

Připravte třídnickou hodinu v podobě, na kterou jsou žáci co nejvíce zvyklí (komunitní kruh apod.) dle vašich možností a zvyklostí. Potom navrhněte žákům, zda by se jim chtělo sednout do kruhu – ten je pro tyto situace ideální. Pokud ho ale děti neznají nebo vám to povinné rozestupy neumožní, začněte v lavicích a při menším počtu žáků udělejte z lavic tvar **U / ovál / kruh**, který podporuje pocit sounáležitosti a vzájemné pozornosti. Kruh můžete vyzkoušet také venku.

Nechte děti ventilovat emoce, jak potřebují – můžete si vybrat některou z technik nebo využít volnou diskuzi.

Sdělte dětem plán na následující období – týden, dva týdny. Měl by obsahovat také plán hodnocení a testů. Můžete narovinu říct, že nějaké věci budete ještě ladit průběžně, a konkrétně, čeho se to týká (např.: „*Velké písemky budeme domlouvat na konec měsíce, ale ještě to upřesníme. Budete o nich vědět dva týdny dopředu.*“).

Zřídte ve třídě bezpečné relaxační místo, kde si děti budou moct odpočinout.

Vysvětlete dětem, za kým mohou jít v případě, že budou potřebovat pomoc anebo si jen chtějí popovídat o svých pocitech. Nabídněte možnosti doučování a individuální pomoc.

CO DĚLAT PRVNÍ TÝDEN

Začněte se vracet do školního rytmu – opakujte, vyzývejte žáky k aktivitě, oceňujte.

Podporujte děti, aby si pomáhaly, a vyzdvihujte zdravé vzorce chování. Skupina zažila odluku/pauzu, potřebuje taktéž naskočit do fungování a znovu se nastartovat.

Nechte žáky využívat relaxační místo.

Můžete výhledově domluvit malou písemku/opakování, o které žákům dopředu řeknete, že si ji budou opravovat sami nebo vzájemně, aby si to vyzkoušeli. Postupná adaptace vám ukáže, zda jsou žáci v klidu a můžete jít o krok dál.

Na konec týdne zařadte třídnickou hodinu o tom, jak se děti tenhle týden měly.

Můžete číst inspirativní příběhy s hrdiny, kteří procházejí podobnými situacemi. Rozebírejte jejich reakce, jak by hrdinům poradili.

Kontaktujte rodiče dětí a sdělte jim, jak týden probíhal a jaký je plán na další období.

PRVNÍCH 6-8 TÝDNŮ

Období 6-8 týdnů po návratu do školy je stěžejní, protože je obvyklým obdobím adaptace na změnu. Situace se stává normou, a pokud vše dobře probíhá, je možné se po adaptačním období vrátit k běžnému fungování.

Doporučujeme zorganizovat společnou akci pro děti, které jsou v posledním ročníku před opuštěním instituce – tedy pro předškoláky, žáky 5. a 9. ročníků a posledních ročníků středních škol. Může jít o rituál, společně strávený čas, kdy můžete společně mluvit o tom, co dětem předáváte, za co jim děkujete a s čím je „vypouštíte“ dál do života. Toto je ideální realizovat v přímém kontaktu, nejlépe někde venku. Bude to vzpomínka, která dětem a žákům pomůže přejít z jedné životní fáze do druhé a potažmo jim usnadní adaptaci na novou etapu.

Je dobré stále mít na paměti, že pro mnohé děti může být období krize dávno uzavřené, ovšem pro řadu z nich to může mít stále intenzivnější emocionální podkres – zejména pokud jim celá situace výrazně zasáhla do života (např. rodiče ztratili práci, měli vzájemné nehody, někdo blízký onemocněl nebo zemřel...). Je možné, že některé děti své prožívání dají najevo až nyní. Pro tyto děti je dobré mít připravené **možnosti individuální podpory**.

Co budou děti ke zpracování celé situace obecně potřebovat?

- **dostatek prostoru a času**, aby se ve škole mohly opět aklimatizovat – uvědomit si, co všechno je jinak a co zůstalo stejné
- **jasné hranice a plány, co mohou čekat** – díky nim získávají děti přehled a kontrolu. Dostanou-li tuto kontrolu do svých rukou, pak můžeme předcházet tomu, aby si ji braly jinými, nežádoucími způsoby.
- **laskavost a pružnost, tedy adaptační období nanečisto**. Lze očekávat, že děti budou testovat naše hranice a zkoušet, co je a co není možné. Pravidla musí platit, avšak mají být komunikována s trpělivostí.
- **možnost mluvit o svých pocitech a nápadech** – dostatek prostoru pro ventilaci svých pocitů a myšlenek může fungovat jako to, co děti potřebují nejvíce.

METODICKÉ TIPY A INSPIRACE PRO 1. STUPEŇ ZŠ

Tvůrčí varianta: děti nakreslí, jak se měly v období, kdy nebyla škola, společně o obrázcích mluvit a sdílejte. Možnou inspirací je třeba „**Kuba v karanténě**.“

Zvažte, zda je ve třídě bezpečno, aby se mluvilo o prožívání emocí na úrovni těla, případně se věnujte pouze chování – co děti dělaly, co jim pomáhalo, co je nebavilo. Variantou je nakreslit jeden obrázek příjemného dne a jeden nepříjemného dne (kdy jim nebylo dobře a byly by raději ve škole). U obrázku nepříjemného dne je třeba se ptát, jak to zvládly a co jim pomohlo.

Pokud ve třídě vznikne několik skupinek podle typu obrázků – děti, které se spíše radovaly, děti, které byly spíše úzkostné, děti, kterým se to střídalo apod. – je vhodné to pojmenovat. Děti, které se bály, mohou slyšet, že nebyly samy, a zároveň zažijí, že různé prožívání je normální.

Strom obav a těšení: pedagog připraví předkreslený kmen stromu a každé dítě si na dva papíry obkreslí pravou a levou ruku. Do každé z nich bude psát své představy o budoucnosti – do levé ruky z čeho má obavy, do pravé ruky na co se těší. Nápady a představy mohou děti sdílet a tak vznikne diskuze. Nakonec mohou děti vytvořit velkou korunu stromu, vytvořenou z pravých a levých dlaní, tedy obav a těšení, a průběžně se k němu vracet.

Do hodiny je možné vložit nějakou pohybovou aktivitu – protahovací rozvíčku, něco, co jste společně dělali již dříve, např. oblíbenou hru. Můžete vyrazit ven ze třídy, aby žáci mohli využít pohyb a energii – schovat nějaké předměty nebo úkoly, které budou děti posléze hledat.

Mluvicí varianta: můžeme žákům přečíst pohádky nebo básničky, které v době uzavření školy vznikly (třeba vydařenou pohádku **O zlém draku Koroňákově** od Kláry Veselské). Následně si děti mohou povídat o tom, co samy zažily, a jestli je to v něčem podobné pohádce.

ZDROJ:

Až se sejdeme ve škole – materiál na podporu pedagogů, který vznikl ve spolupráci MŠ a jeslí Bambíno a ZŠ Square, za podpory Poradny Vigvam. Záštitu nad dokumentem převzala Odborná společnost pro prevenci rizikového chování, OSPRCH z.s. Autorky: Mgr. Tereza Berková, Mgr. Sylvie Stretti a další. **Děkujeme tvůrcům za poskytnutí tohoto materiálu.**

DALŠÍ TIPY:

Karty [Moje emoce Be Creative](#)
Karty ze hry [DiXit](#)

Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

Každý potřebuje jinou výzvu

JAK PODPOŘIT INDIVIDUALIZACI V DOBĚ PREZENČNÍHO I DISTANČNÍHO STUDIA?

„Nejradši jsem v lese a na louce. Doma často pomáhám mamince při vaření. Ve škole nám paní učitelka dává vybrat, čemu se chceme věnovat. Nemusíme dělat všichni ve třídě to stejné najednou. Já ráda zkoumám a dělám věci ze života. Co bych se měla v 1. třídě naučit, vím z kritérií, která mi pomáhají vědět, co trénovat. Teď, když jsem byla doma, nejraději jsem lezla na stromy. Když jsem to řekla paní učitelce, domluvily jsme se spolu, že by se dalo počítat, kolik větví má každý strom, a počty větví mezi sebou porovnávat nebo sčítat a odčítat. Je to zábava takhle počítat. Někdy píšu číslice na druhou stranu, tak jsem si vymyslela, že ke každému stromu připevním tabulku a do ní budu psát čísla zjištěná u stromu, na který lezu. Takhle si cvičím psaní čísel a baví mě to víc, než opisovat čísla do sešitu. To má zase ráda moje kamarádka.“

Barunka, 1. třída

Na vyprávění Barunky navazuje její učitelka, Mgr. Barbora Heřmanová ze ZŠ Mozaika v Rychnově nad Kněžnou:

„Učím první třídu v programu Začít spolu. V době prezenčního studia jsme s dětmi hledali naše jedinečnosti, popisovali si je a vyvozovali z nich následné potřeby a možnosti rozvoje. Děti přišly na to, že se v něčem zcela odlišují od svých spolužáků, ale naopak v některých oblastech se shodují.“

Po přechodu na distanční studium jsem se snažila těchto jedinečností každého z nás využít a poskytnout dětem takové podmínky a prostor k učení na dálku, aby své jedinečnosti či odlišnosti mohly uplatnit. Z vyučovacích hodin ve škole jsem měla zmapováno, kdo upřednostňuje technické obory, přírodovědné zaměření s bádáním a zkoumáním podstaty, kdo uvažuje spíše logicky, které dítě je kreativní nebo využívá ke svému učení hodně fantazie, kdo je spíše vizuální typ atd. Ve třídě byly také děti, které potřebovaly mít jasný plán učení, přesně daný počet úkolů a časové rozvržení.

Postupně jsem výzvy a zadání úkolů na distanční výuku rozšiřovala, aby se do nich vešly např. různé typy učení, temperamenty nebo mnohočetné inteligence podle Gardnera.

Zdroj: *How to write better using our Multiple Intelligences*

Jedinečnost každého dítěte je určena jeho:

- věkem
- pohlavím
- potřebami
- temperamentem
- schopnostmi (schopností učit se)
- typem učení
- zájmy
- rodinným prostředím
- očekáváními rodiny i širší společnosti
- dalšími charakteristikami, jež vytvářejí individuální profil každého člověka.

Naším úkolem je snažit se tyto jedinečné rysy osobnosti každého dítěte rozpoznávat a nabízet mu přiměřené, tzv. vývojově vhodné činnosti.

Zdroj: Kargerová J., Maňourová Z., Vychodil D.: *Individualizace ve výchově a vzdělávání*

Do procesu výuky na dálku jsem zapojila rodiče. Ptala jsem se na potřeby jejich dětí při učení, co vyzorovali, co jim nejvíce vyhovuje, kdy dochází k úskalím, za jakých podmínek je učení pro děti radost a dochází k viditelnému posunu. Protože i jejich domácí nastavení, výchova a možnosti v domácí výuce se značně liší.

Postupně se děti stávaly průvodci svých rodičů při domácím učení. Obhajovaly svoji volbu úkolu nebo psacího náčiní, popisovaly, proč více času věnují třeba badatelské práci nebo nácvičku písma. Časem se nám, dospělákům – rodičům a mně jako učitelce, podařilo respektovat při učení dětí jejich vlastní jedinečnost.

Individualizace bývá někdy mylně zaměňována s individuální výukou – tedy výukou, která se odehrává mezi učitelem a jedním žákem. Individualizujeme na základě věku, pohlaví, potřeb dětí, temperamentu, na základě schopností, typu učení, zájmů, rodinného prostředí, očekávání a dalších charakteristik, které tvoří profil člověka. Naším úkolem je snažit se tyto jedinečné rysy osobnosti každého dítěte rozeznat a nabízet mu přiměřené, tzv. vývoje vhodné činnosti. Individualizace ve výuce podporuje společné vzdělávání dětí s rozdílnou úrovní schopností. Rozdíly respektujeme a přizpůsobujeme jim učení.

K individualizaci vedl také prostor pro individuální online výuku, na kterou se dobrovolně objednaly děti, které potřebovaly podpořit v konkrétním učivu. Téma si samy vybraly a daly mi předem vědět. Tyto individuální online konzultace probíhají a nadále budou probíhat vedle skupinových online setkání. Bylo zapotřebí dětem důvěřovat a být opravdu průvodcem nebo záchytným bodem v případě nesnází.

Mojí prvňáci jsou zvyklí, že součástí učebního procesu je **sebereflexe**. Učební výzvy posílám na týden, který je zakončen sebehodnotícím dotazníkem. Cíle v dotazníku jsem zaměřila na výstupy, ale také na proces a podmínky potřebné k učení každého žáka/žákyně. Tento způsob umožňuje individuální časové rozvržení, poskytuje možnost preferencí, využití různých pomůcek a podpory atd.

Po návratu do školy lze navázat na důkazy žáků z distančního studia, které jsou různorodé. Lze se jimi vzájemně inspirovat. Každý nositel důkazů o svém učení se může stát expertem na dané téma, učivo, metodu nebo konkrétní cíl a svými slovy představit svoji práci nebo vybrané úkoly. Způsob, jakým svoji práci prezentuje, je individuální, dle jeho možností a priorit. **Dochází tak ke vzájemnému učení.** Mojí rolí je respektovat výběr žáka, nasměrovat a motivovat ho v dané oblasti k posunu, oceňovat pokroky. A mířit s ním k naplnění stanovených cílů. **Pomáhá mi v tom kladení otevřených otázek.** Je třeba se vyhnout porovnávání a představě, že všichni žáci přicházejí se stejnými vyplněnými úkoly, stejnými znalostmi a dovednostmi. "

1. TŘÍDA - KRITÉRIA HODNOCENÍ (2. POLOLETÍ) – MATEMATIKA-ovlivněno karanténou

VÝSTUPY	ZCELA	Z ČÁSTI	S POMOČÍ	S POMŮCKOU	NEDÁŘÍ SE MI	kazNašel jsem
Čtu čísla do dvaceti.	✓					AVO
Pišu čísla do dvaceti.	✓					AVO
Porovnávám čísla do dvaceti.	✓					AVO
Počty předmětů zapisuji do tabulky. -nás čeká	✓					AVO
Zobrazím číslo na číselné ose do dvaceti.	✓					AVO
Řeším slovní úlohy.			✓			
Vytvářím slovní úlohy.-nás čeká						
Vytvořím a přestavím krychlovou stavbu podle plánu...-přestavba nás čeká						
Zapišu podlaží dané stavby.	✓					AVO
Sestavím nebo vymodeluji jednoduché tvary.-nás čeká						
Vyparketuji obdélník.	✓					AVO
Sčítám a odčítám do dvaceti.	✓		✓			AVO
Rozkládám čísla do dvaceti.	✓					AVO
Orientuji se v matematických prostředích pro 1.třidu matematiky prof.Hejného.	✓					AVO

Kritéria s výstupy pro hodnocení a sebehodnocení

Výroky (cíle)	sebehodnocení	poznámky
Dramatizují se spolužáky historickou událost.	U skupině jsme vytvořili scénku	splnila
Spolupracují při vytvoření plakátu o historickém tématu.	Vytvořila jsem plátek o první republice.	splnila
Vybírám informace z textu.	Právila jsem INSERT	splnila
Čtu s porozuměním.	Shovím na otázky k textu	splnila
Vyberu důležité informace, které vypíši.	zapsala důležité slova a texty	splnila
Napíši popis období nebo předmětu.	napisala jsem popis T.G.M.	zčásti
Napíši referát, který představím.	Rajčeň jsem napjala ale nepřezradila	zčásti
Nakupuji s penězi, dopočítávám hodnoty výrobků.	Počítám společně s penězi.	splnila
Čtu desetinná čísla.	Vyřešila jsem pracovní list a desítkami č. splnila	
Sčítám desetinná čísla.		
Vyřeším slovní úlohy s probranými matematickými operacemi.	Vyřešila jsem všechny slovní úlohy a u některých napjala vřet odpovědi.	zčásti

„Držím se hesla: Prováším žáky jejich učením. Poskytuji jim prostor a podmínky s respektem k jejich jedinečným a individuálním možnostem.“

Ukázka zadání výzvy pro 1. třídu (distanční výuka)

Matematická výzva

Milý prvňáku/milá prvňačko, tento týden na Tebe čeká matematická výzva, která by měla směřovat k naplnění cíle: **Sčítám a odčítám v oboru čísel do dvaceti**. Vytvoř nebo vyrob důkaz, na kterém se pozná, že sčítáš a odčítáš v oboru čísel do dvaceti. Způsob zpracování je na Tobě. Věřím, že přijdeš na originální nápad a ztvárnění. Přeji úspěšné a zábavné počítání.

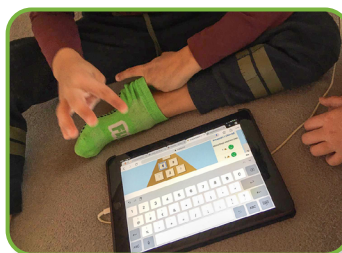
učitelka Bára

Důkazy k naplnění uvedeného cíle podporující proces individualizace:

„Počítala jsem při vaření. Zjistila jsem, o kolik je více sypkých surovin než tekutých, a odčítala jsem čísla na kuchyňské váze.“

„Ke svému učení nejradyji využívám tablet. Našel jsem v něm zábavnou matematiku. Společně s matematikou objevuji i nové možnosti mého tabletu.“

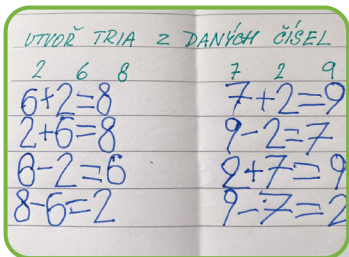
„Při počítání se potřebuji hýbat. Rychleji přijdu na výsledek. Sčítal jsem a odčítal do dvaceti při vyrobeném matematickém dominu.“

„K počítání využívám pomůcku, na které mohu krokovat stejně jako v mém pracovním sešitě z matematiky. Líbí se mi, že si mohu sama vybírat, která cvičení vyřeším. Ráda v sešitě listuji a prohlížím si, co jsem již vyřešila.“

„Nejčastěji počítám příklady napsané do sloupečků. Je to pro mě dobře přehledné a mám příklady rychle vyřešené.“

„Pomáhám často na naší zahradě a s pomocí stavby. I při zedničení jsem počítal. Zjistil jsem, kolik dlažebních kostek budu potřebovat nebo jak daleko musím položit další cihlu.“

„Většinu času trávím v přírodě. Zjistila jsem, že okolo mě je tolik věcí, které se dají počítat. Našla jsem kamínky, popsala je a počítala s nimi na louce.“

„Vytvořil jsem si své počební hady, které jsem schoval po bytě a společně s rodinou jsme je hledali a já je vždy vyřešil. Při počítání mám rád legraci a zábavu.“

„Nejradyji maluji podle své fantazie. Vytvořila jsem matematickou hru s příklady podobnou Člověče, nezlob se s mořským světem.“

Nejčastější otevřené otázky směřující k sebehodnocení:

Co jsem se dozvěděl/a nového?

Co mě dnes nejvíc zaujalo?
Bavilo? A proč?Chtěl/a bych tento úkol dělat
znovu? A proč?

S čím jsem měl/a potíže?

Jak se mi pracovalo ve skupině?

Komu bych chtěl/a poděkovat
a za co?Pomohl mi někdo s mou prací?
Kdo a jak?

Co bych doporučil/a ostatním?

Co bych udělal/a příště jinak?

Anketa u žáků 5. třídy*Za jakých podmínek se ti dobře učí? Co potřebuješ ke svému učení?***Tereza:**

„Při psaní využívám delší časový limit. Ke kontrole potřebuji přehled tvarově podobných písmen. Pomáhá mi, když si text, který napíšu, mohu zkontrolovat znovu s odstupem času.“

Kateřina:

„Vyhovuje mi znát cíl, kam v učení mířím, mít daná kritéria, ale možnost si vybrat. Bez možnosti volby se cítím svázaná. Potom mi to nepřipadá jako moje učení, ale jen plnění úkolů.“

Jan:

„Lépe se mi učí, když vím předem, co mě vše čeká. Napíšu si seznam činností, které si různě odškrtnám, nemusím dodržet jejich pořadí, ale vím, kolik toho mám již za sebou a kolik položek činností ještě před sebou.“

Anežka:

„Raději se o problému bavím, diskutuji nad možnostmi a vysvětlím. Nerada dlouho píšu. Svůj názor a učivo spíše obhajuji ústně.“

Karel:

„Myslím, že jsem zkoumavý typ. Zjistil jsem, že mohu třeba sestavováním elektrického motoru upevňovat matematické spoje, procvičovat čtení v příručkách a zůstat u své oblíbené činnosti, což je montování a stavění modelů.“

Zdroje:

- Kargerová J., Maňourová Z., Vychodil D.: **Individualizace ve výchově a vzdělávání**
- Míková Š., Stang J.: **Typologie osobnosti u dětí**
- Míková Š.: **Nejsou stejné**
- Poche Kargerová, J.: **Spolupráce s rodinou a komunitou v programu Začít spolu**
- Kolektiv autorů: **Kompetentní učitel 21. století: Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA**

Děkujeme Mgr. Barboře Heřmanové
za poskytnutí podkladů k tomuto dílu.

ZaŠ DOMA

10

Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

ZADÁNÍ PODPORUJÍCÍ TVOŘIVOST A UČENÍ POMOCÍ PROŽITKU

Dnešním dílem nás provází Mgr. Jana Šenkyříková, ZŠ a MŠ ANGEL, Praha-Modřany.

„Ráda pracuji s rozmanitými materiály, různými pomůckami, na rozličných místech, pokaždé jiným způsobem. Hledám spolupracovníky nebo tiché místečko. S nadšením zkouším nové věci či cesty. Někdy se nového trochu bojím. Objevuji. Mluvím o svých objevech, čtu, píšu, skládám, stříhám, hledám, vkládám a sdílím.

A takové jsou i “mé” děti. **Každé z dětí pracuje jinak.** Učí se jinak. Sdílí jinak. Když promyslím, jak nejlépe jim pomoci při učení, myslím na ně a v tomto čase i na jejich rodiče.

Potvrdilo se mi, že když zadám úkol s možností volby v několika rovinách, děti pracují s radostí. Mnohdy si úkol samy rozšiřují a zapojují i své okolí. Volí způsoby, které mě ani nenapadnou. Netrpělivě očekávám, jak se děti k úkolu postaví, co vytvoří, kde a s kým výsledek své práce sdělí.

Při domácím učení nám pomáhá prostředí Google – využíváme email, disk, classroom, meet, formuláře i prezentace. **Práce směřuje ode mě k dětem. Víím, že některé děti raději vyrábějí rukama než na počítači, a tak jim takový úkol nabídnu.** Současně ale

Proč papír nestačí?

tomu, kdo nemá doma materiál k výrobě čehokoliv, pošlu úkol, který může kreativně zpracovat na počítači.

Ovšem práce směřují i od dětí ke mně. Sdílejí se mnou své výtvo-ry, které vymyslely. Zážitky, které zpracovaly. Knihy, které přečetly.

Úvodní zadání, samotná práce i závěrečné sdílení a reflexe má různé podoby. Snažím se, aby úkoly byly pro děti zvládnutelné samostatně a byly pro děti co nejvíce atraktivní a zábavné. Zároveň poučné a posuvné v rovině kognitivní i sociální. Baví mě hledat jiné formy než vyplnění pracovního listu. Když už list, tak jej rozstříhat. A ještě víc mě baví, když vidím, na co přijdou děti. Když “stříhají”, pokaždé je to jiné. **Stále se vzájemně obohacujeme. Jde to i na dálku.”**

Naše smysly jsou bránou k přijetí vhodných činností, které povedou k naplnění vlastních životních potřeb. Abychom mohli použít sdělené informace k vlastní potřebě, je nutné si je **zapamatovat**.

Výzkumy posledních let dokazují, že:

10 % si pamatujeme z toho, co slyšíme

15 % si pamatujeme z toho, co vidíme

20 % si pamatujeme z toho, co současně vidíme a slyšíme

40 % si pamatujeme z toho, o čem diskutujeme

80 % si pamatujeme z toho, co přímo **ZAŽIJEME A DĚLÁME**

90 % si pamatujeme z toho, co **SE POKOUŠÍME NAUČIT DRUHÉ**

Zdroj:
Petřková, A:
Psychologie učení
a vzdělávání
dospělých

Při zapojení všech smyslů je proces učení nejúčinnější, a **proto papír nestačí**.

Chceme **PROŽITEK** a **SDÍLET HO** —» zážitek, prožitek = **zážitková pedagogika**

Zážitková pedagogika je založená na učení pomocí prožitku. Prožitek je široký pojem, od silné emoce, přes zvnitřnění pocitů druhých, projevů empatie až po soustředěnou koncentraci, flow nebo volné rozjímání. Můžeme využít přírodu, ale správnou atmosféru lze navodit i ve školní třídě.

Zážitkové zkušenosti lze získat nejlépe:

- simulačními metodami
- dramatickými metodami
- projektovým vyučováním
- kognitivními nebo problémovými metodami

Zdroj:
Čapek, R.: Moderní
didaktika - Lexikon
výukových a hodno-
tících metod

Hledejme různé cesty a způsoby, jak můžeme získávání nových zkušeností a dovedností vidět, slyšet, mluvit o nich, prožít si je, realizovat a učit druhé...

Ukázka zadání „PŮDA“:

Jana Šenkyříková popisuje:

„Jak to vzniklo? Na začátku byl úkol připravený studentkami PedF UK, který jsem upravila a zadala do Google Classroom ...

... Některé děti psaly popis práce tradičním způsobem do sešitu, **Viktorka zvolila jiný způsob, své dílo rozvinula a sama vytvořila prezentaci** (viz ukázka).

Dětem dávám volnost při zpracovávání úkolů. Jsem si vědoma rozdílných podmínek při domácím vyučování či rozdílných preferencí dětí i mnoha dalších faktorů, podle kterých se děti rozhodují, jak úkol splní. Děti mi často píšou a já se jim snažím odpovídat co nejrychleji, protože nechci ztratit ten moment, kdy mají zájem. Chci je udržet aktivní a chtivé.“

Metodika Kompetentní učitel 21. století doporučuje učitelům hodnotit a plánovat s ohledem na individuální možnosti a potřeby dětí. Učební plány by měly být dostatečně flexibilní, přizpůsobovat se měnícím se podmínkám, potřebám a zájmům dětí. Moderní výchovná a vzdělávací strategie vybízí pedagogy k využití informačních technologií, aby se děti lépe uplatnily v informační společnosti.

Příklad zadání (celé zadání [zde](#)):

Zadání:

V přiloženém dokumentu najdeš všechny instrukce, pracuj podle nich.

- 1 Vydej se na zahradu nebo do blízkého okolí a pozoruj hlínu.
- 2 Zapiš, vyfoť nebo libovolnou formou zaznamenej:
 - jaké živočichy jsi v půdě našel/la (nebo bys mohl/a najít)
 - proč jsou živé organismy v půdě tak důležité.
- 3 Namaluj, sdílej obrázek, vyfoť nebo zapiš alespoň 5 potravin, které vyrostly díky půdě.
- 4 Popovídej si s rodiči, co jsou to biopotraviny a proč se jim tak říká.

VIKTORČINA BAZALKOVÁ ZAHRÁDKA

NEJPRVE JSEM:

Nejprve jsem nasypala hlínu do květináče.

Nasypeme semínka na hlínu.

Ukázka zadání „Stavby Karla IV.“

„Jak to vzniklo? Ve škole jsme v době před vyhlášením karantény pracovali metodou eduScrum (pozn. této metodě se budeme věnovat ve 12. dílu našeho seriálu) na projektu Lucemburkové na českém trůnu. Jednu z kapitol jsem přenesla do Google Classroom.“

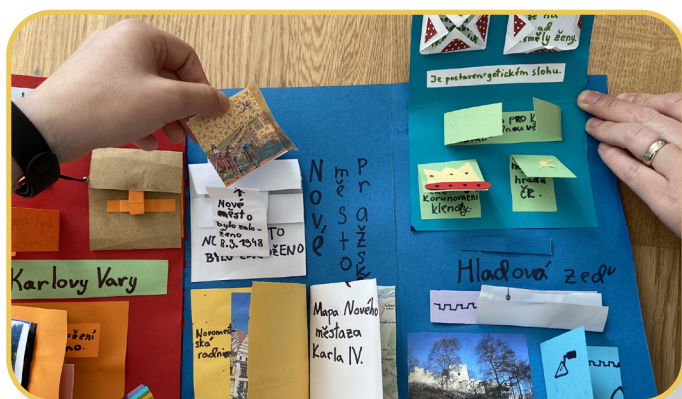
Úkol z projektu o Lucemburcích – stavby Karla IV.

Vyber si způsob zpracování, který ti bude lépe vyhovovat:

A

Poskládej si z barevných nebo bílých čtvrtek lapbook s názvem Stavby Karla IV. Inspirovat se můžeš ZDE.

Skládej a lep čistě a přesně. V přiloženém pracovním listu (PL) získáš seznam nejznámějších staveb Karla IV. Na internetu si najdi fotografie zmíněných staveb, vytiskni si je nebo nakresli. Obrázky umístí do lapbooku, připiš název ke každé stavbě. Fotku nasdílej sem.

B

Vytvoř Google prezentaci s názvem Stavby Karla IV.

Prezentace musí mít všechny náležitosti – úvodní stránku s nadpisem; na každé další stránce musí být jeden až dva obrázky jedné stavby a její název; závěrečnou stránku. V přiloženém PL získáš seznam nejznámějších staveb Karla IV. Na internetu si najdi fotografie zmíněných staveb, použij je do prezentace a každou pojmenuj.

Některé děti zpracovaly úkol oběma způsoby. Původně měly děti ve škole tento úkol zpracovávat v týmu 4-5 dětí.

Osobní týdenní plán – vlastní plán každého dítěte

„První osobní týdenní plán vznikl cíleně pro jednoho žáka s IVP. Jeho maminka mě žádala o pomoc s vyučováním na dálku a přivedla mě na myšlenku týdenního plánu, které by si mohl sestavit její syn **sám pro sebe na míru**. Po prvním týdnu jsem usoudila, že by tato pomůcka mohla být užitečná pro všechny děti. Nasdílela jsem všem do Classroom tabulku s výčtem všech úkolů na týden a doplnila úvodním slovem.

Ve škole se snažím vést děti k samostatnosti a zodpovědnosti a tento nástroj vidím jako další posun pro jejich orientaci v učení a v čase. Hned první den jsem měla pozitivní zpětné vazby od několika dětí i rodičů. Jiné děti psaly, že mají svůj systém, ale že je podobný. Někdo zkusil pracovat s tabulkou až po několika týdnech, někdo nezkusil.

Zadání, umožňující vícero pojetí, naznačuje a zpracování tématu ze strany dětí jen potvrzuje, že papír nestačí. Omezení jakýmkoli formátem A5, A4, A3 nám vymezuje hranici tvoření. Naším cílem je však hledat rozmanité cesty bez hranic a nechat potenciál dětí naplno rozvinout.“

Papír nestačí!

naskenuj sleduj dobře se bav :-)
 podívej se na video pozoruj postav ze stavebnice pošli
 nahraj poslechni si sdílej
 namaluj ulož vyfoť

...nepracujeme jen s „papírem“, využíváme všechny smysly a digitechnologie :-)

Ukázky zpracování úkolů od dětí:

- Minitestík „**Planety sluneční soustavy**“
- Prezentace „Stavby Karla IV.“
- Lego „Jan Žižka“

Další zdroje inspirace:

- Gray, P.: Svoboda učení
- Siegllová, D.: Konec školní nudy – Didaktické metody pro 21. století
- Video: Top 10 jak si lépe zapamatovat učivo nebo cokoliv jiného
- Kritické myšlení – zadání pro online výuku

Děkujeme Mgr. Janě Šenkyříkové za podklady k tomuto dílu.

PŮDA

POVINNÉ ÚKOLY:

1 Přečti si z učebnice stránky 19-21.

2 Zapiš, nakresli, nalep do sešitu:

- Jak vzniká půda?
- Co tvoří půdu?

1..... 2..... 3..... +

- Jaký typ půdy je nejčastější v ČR?

3 Vydej se na zahradu nebo do blízkého okolí a pozoruj hlínu.

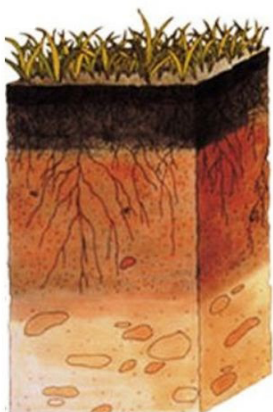
4 Zapiš, vyfoť nebo libovolnou formou zaznamenej:

- jaké živočichy jsi v půdě našel/la (nebo bys mohl/a najít)
- proč jsou živé organismy v půdě tak důležité.

5 Namaluj, vyfoť, sdílej obrázek nebo zapiš alespoň 5 potravin, které vyrostly díky půdě.

6 Popovídej si s rodiči, co jsou to biopotraviny a proč se jim tak říká.

Řez půdními vrstvami

tmavá půda s humusem

světlá půda bez humusu

původní pevná hornina

Vznik půdy

Půdotvorní činitelé

počasí

voda

organismy

čas

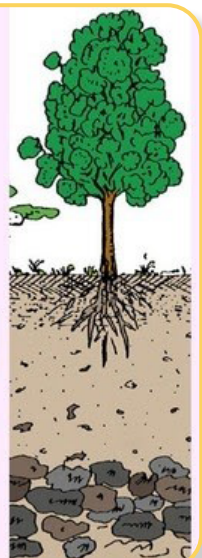
půda

zvětvávání

zvětválá hornina

zvětvávání

matečná hornina

NEPOVINNÁ VÝZVA:

Věděl(a) jsi, že nyní nastává ideální čas na to si něco zasadit, přesadit nebo po zimě opět pracovat na zahradě? Zeptej se rodičů, zda potřebují s nějakou z těchto činností pomoci nebo se porozhlédni doma, zda máte čočku, mungo, cizrnu nebo fazole. Vyber si pár kousků z výše uvedeného.

- 1 Vyber si jednu z následujících aktivit:
 - zasad' si rostlinku (ze semínek nebo luštěninu)
 - pomoz rodičům s přesazováním pokojových rostlin
 - pomoz s potřebnou prací na zahradě.
- 2 Proveď vybranou aktivitu a zapiš popis práce dle následující osnovy celými větami, psacím písmem do sešitu ČJ:

„Název vybrané činnosti“

Úvod: Co jsem si vybral/a a proč

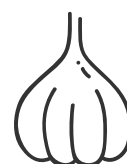
Stat':

- Potřebné pomůcky
- Nejprve jsem ...
- Potom jsem ...
- Nakonec jsem ...
- Výsledkem činnosti bylo ...

Závěr: Zhodnocení výroby i výsledku práce, případně nápady na vylepšení postupu pro příště.

- 3 Nasdílej popis práce na Google Classroom, můžeš přidat i fotografie či ilustraci.

TIP Klíčení luštěnin:
inspirací ti může být třeba toto [video](#):

Seriál o učení na dálku podle programu Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

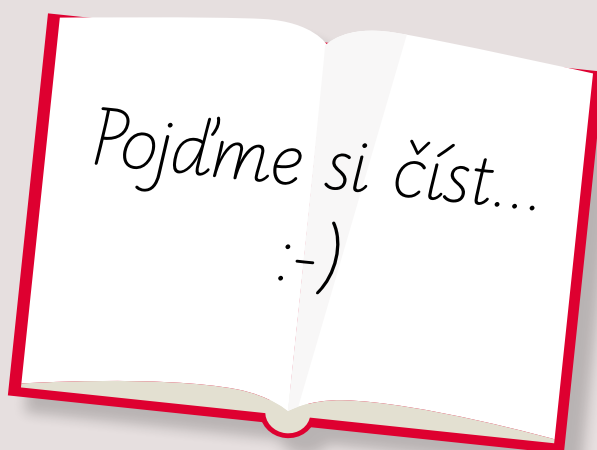

ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

„Využívám každou příležitost k tomu, abych se svými dětmi ve třídě četla. S texty pracujeme nejen v centru aktivit (CA) Čtení a psaní, ale vyhledávám zajímavé texty i do matematiky, přírodovědy nebo vlastivědy (CA Vědy-objevy). Vždy ve středu mám vyčleněnou minimálně jednu hodinu pro dílnu čtení a už se na ni s dětmi těšíme. **Děti jsou zvyklé nosit si vlastní knihy a někdy využívají knihy z naší třídní knihovničky.** Snažím se nabídku knih různě obměňovat a doplňovat. V tom mi hodně pomáhají rodiče. Nosí nám do třídy knihy, které už s dětmi doma přečetli, nebo koupí nové. Inspirujeme se navzájem. **Spolupracujeme také s místní knihovnou.** Naše ‚osvícená‘ paní knihovnice nám často doporučí knihy vhodné k probíranému tématu nebo nás upozorní na nové tituly.

Přemýšlela jsem, jak zachovat pravidelný čas a prostor pro čtení a sdílení i v době, kdy nemůžeme být ‚fyzicky‘ spolu, v čase, kdy jsou zavřené veřejné knihovny a taky obchody s knihami.

Potěšilo mě, že většina dětí neopustila své čtenářské rituály. Děti pokračovaly ve čtení i doma, ať už samy nebo se svými rodiči. Nabídl jsem jim různé úkoly, nad kterými mohou během čtení přemýšlet a zaznamenávat své postřehy, komentáře či odpovědi. Na to jsou děti ze školy zvyklé. Při volbě úkolu se nechám většinou vést textem, hledám souvislosti mezi textem

a životem dětí, snažím se, aby zadání nebyla pro děti nepřirozená. Někdy nechám zcela na dětech, aby se vyjadřovaly k tomu, k čemu samy chtějí.

Od poloviny dubna se s dětmi pravidelně scházíme v online prostředí Zoom, dopřáváme si prostor bavit se o svých čtenářských zážitcích a doporučovat si vzájemně knihy, jak jsme byli zvyklí. A pořád funguje: ‚**Půjčíš mi, až dočteš?**‘

Často si vzpomenu na úvodní text z knihy Daniela Pennaca ‚Jako román‘:

Sloveso číst nestrpí rozkazovací způsob. Tuto nechuť sdílí s několika dalšími: se slovesem „milovat“... nebo například „snít“... Můžete to samozřejmě zkusit. Jen do toho: „Miluj mě!“ „Sni!“ „Čti! No tak sakra čti, rozkazuji ti, abys četl!“ „Jdi do svého pokojíčku a čti!“ Výsledek? Žádný.

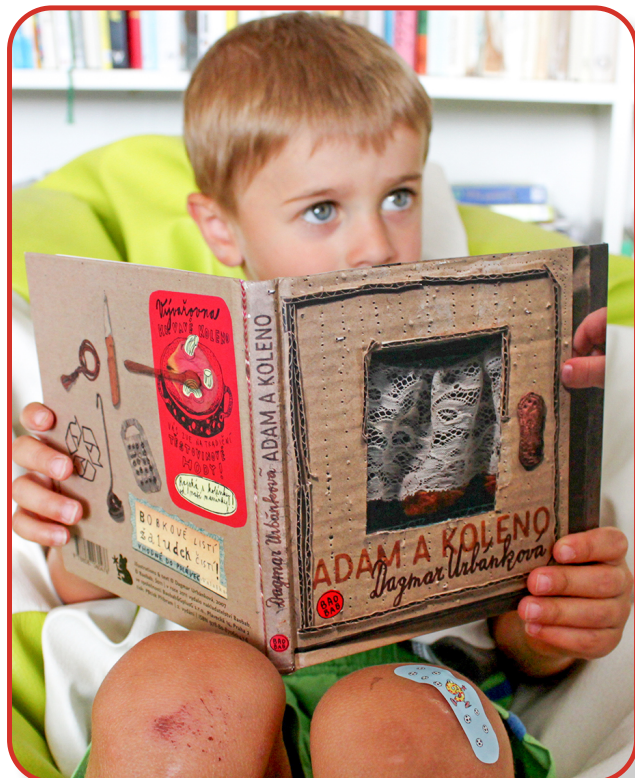
Eva, učitelka 3. třídy Začít spolu

Pro Začít spolu je důležité, aby děti už od raného věku měly příležitost budovat si vztah ke čtení. **Číst si knihy, které je zajímají, které si samy vyberou, o kterých si mohou povídat s ostatními** (s kamarády, paní učitelkou, rodiči...) a **dělit se o své čtenářské zážitky**.

Čtenářsky podnětné prostředí znají už děti v MŠ. Součástí **CA Knihy a písmena** je otevřená knihovnička, kde mají děti knihy nadosah, mohou si je volně brát, listovat jimi, prohlížet si je a číst je na místě, které je jim příjemné...

Pravidelnou součástí výuky Začít spolu jsou dílny čtení, které popsala paní učitelka Eva.

Dílny čtení

Inspiraci najdeme v programu **RWCT (Reading and Writing for Critical Thinking)** neboli *Čtením a psaním ke kritickému myšlení*.

Je to komplexní vzdělávací program, tvořený praktickými technikami a metodami. Tyto metody mají za cíl rozvíjet tvořivé, intuitivní a nezávislé myšlení, které pomáhá s porozuměním předkládané látky.

Dílna čtení je celoroční systém práce, který pomáhá dětem v tom, aby se staly skutečnými čtenáři. Vychází z programu *Čtením a psaním ke kritickému myšlení (RWCT)* a nabízí možný způsob, jak rozvíjet čtenářské dovednosti a vytvářet ve třídě čtenářské společenství.

Náměty na dílny čtení v době domácího učení

A

Když máš dílnu čtení doma, čti si alespoň dvacet minut, ale můžeš mnohem déle než ve škole!

B

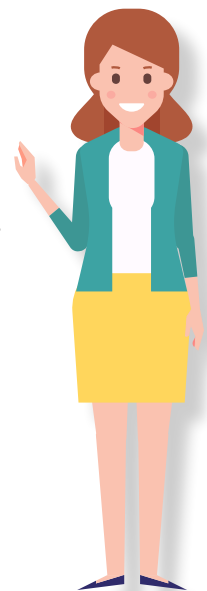
Udělej si pohodlí, zalez si, kde je Ti to jen příjemné, a nenech se nikým rušit. Je to jen tvůj čas. Zkus si najít nějaké speciální místo pro čtení, čtenářský polštářek pod hlavu, deku atd.

C

Můžeš si na dveře pokoje, ve kterém čteš, vyrobit a pověsit cedulku s nápisem „nerušit - probíhá dílna čtení“ nebo jiný originální nápis.

D

Založ si vlastní sešit, kam budeš zapisovat jednotlivé úkoly a postřehy. Nebo si vezmi papíry, zakládej je do desek a na konci domácích dílen si svážeš svou čtenářskou práci.

Úkoly a inspirace ke čtení:

Naplánuj si, že dnes vybereš kousek, kterým bys chtěl/a nalákat kamarády k přečtení knihy, vyznač si ho nebo zapiš a doplň komentářem, **proč** právě tento úryvek a **koho** by nalákal.

Vyzvi k dnešnímu čtení mamku, tatku, sourozence nebo babičku. Zahraj si s nimi „poslední slovo patří mně“. Vyber část textu z knihy, tu si označ a pak jim tuto ukázkou přečti. Zapiš si na papír, proč sis tento kousek textu zvolil/a a nech je hádat, proč sis to vybral/a. Dobře tě znají, určitě bude jejich hádání zajímavé!

Prožíváme teď neobvyklou dobu. Vyber ze své knížky postavu, která by nám svými schopnostmi, vlastnostmi nebo možnostmi mohla nějak pomoci. Napiš jí dopis, kde jí požádáš o pomoc nebo radu a vysvětlíš jí, co po ní žádáš a proč.

Napiš krátce (shrň), o čem je tvá knížka nebo knížka, kterou bys chtěl/a doporučit někomu dalšímu. Zaznamenej tento krátký popis nejvíce šesti větami. Ale **pozor** – napiš to „malovaným čtením“. Tzn. slova, která můžeš snadno nakreslit malým obrázkem, namaluj do textu místo psaní slovem.

Vytvoř reklamní plakát, který naláká na přečtení nebo koupi knihy. Můžeš se držet těchto kroků:

- použij pestré barvy,
- zajímavě graficky zpracuj,
- uveď autora, ilustrátora,
- vymysli alespoň tři lákavá hesla,
- zapiš, pro jaké čtenáře se kniha hodí.

Foto: Archiv Jany Zelené

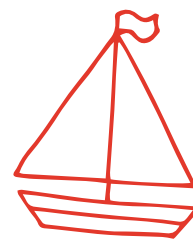
Co jsme dneska četli?
Co nás dnes při čtení
nejvíce zaujalo?

Zdroj inspirace a námětů na dílny čtení: RWCT, Vendula Noháčová, Barbora Charvátová

Máš co číst?

Protože se blíží prázdniny, připojujeme zde několik tipů a inspirací:

Tipy na letní čtení od Začít spolu

- Na stránkách **čtenářských klubů** naleznete nejen řadu tipů na knihy pro děti (včetně jejich krátké anotace), ale můžete si je vyhledávat i podle oblíbeného žánru, tématu, čtenářské úrovně atp.
- Pokud vaše děti rády čtou v angličtině (nebo se toho nezaleknou), určitě je osloví knihy britského autora a zároveň ilustrátora **Olivera Jeffere**. Knihy mají hodně obrázků a celkem jednoduchý text. Skvělá příležitost potěšit se příběhem, vystavit se jednoduché angličtině a užít si osobitý autentický projev autora!
- **Grafické organizéry pro záznam z četby – Nápady**, jak reagovat na četbu
- Jak motivovat děti ke čtení: **7 Genius Ways to Make Kids Love Reading** | Kreative Leadership

Více informací o dílnách čtení:

Šafránková, K., Šlapal, M.: *Dílna čtení – Principy a zkušenosti z programu RWCT*

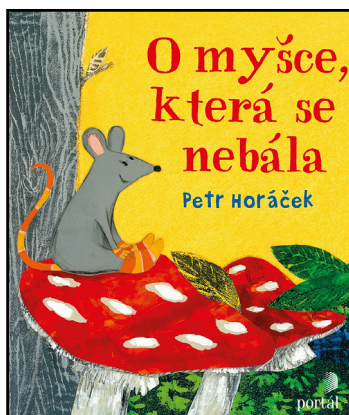
Děkujeme Mgr. Miroslavě Škardové, metodičce programu Začít spolu, za podklady k tomuto dílu.

TIPY NA LETNÍ ČTENÍ

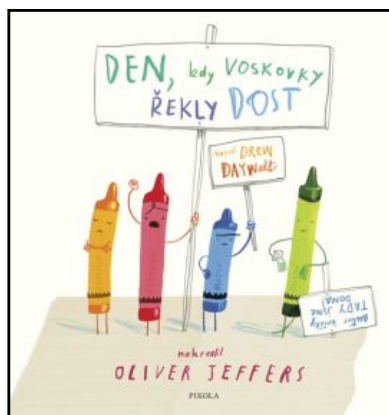

Knihy pro mladší čtenáře 7+

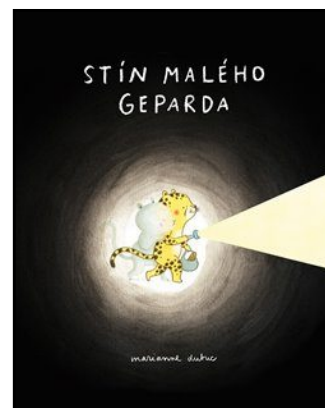
Petr Horáček:
O myšce, která se nebála

Oliver Jeffers: *Den, kdy si řekly voskovky dost*

Marianne Dubuc:
Stín malého geparda

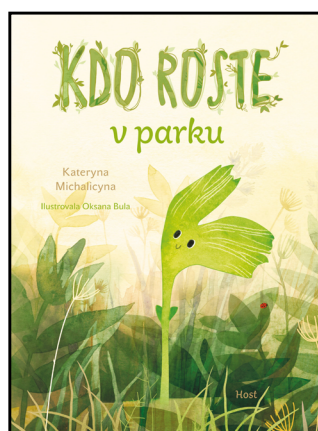

S přírodní tematikou

Maja Säfströmová:
Ilustrovaný atlas legračních faktů o mláďatech

Kateryna Michalicyna,
Oksana Bula:
Kdo roste v parku

Peter Wohlleben:
Slyšíš, jak mluví stromy

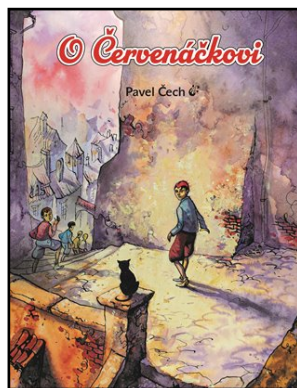

Knihy pro starší čtenáře 10+

Philippa Pearceová:
Tomova půlnoční zahrada

Pavel Čech:
O Červeňáčkově

Cris F. Oliverová:
Atlas literárních míst

Vojtěch Matocha:
Prašina – Černý Merkurit

Je libo trocha poezie a špetka matematiky?

Jiří Franta, Petr Stančík:
Ohou! Kolik má kdo nohou

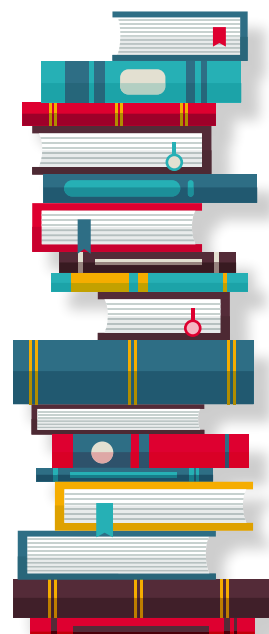

Knihy, které mohou číst děti i dospělí...

Agnes-Margrethe Björvandová: *Astrid Lindgrenová*

Všichni znají její knihy.
Výborná příležitost
poznat i ji!

Zaš DOMA

12

Seriál o učení na dálku podle programu
Začít spolu přináší Step by Step ČR, o.p.s.

REFLEXE NA OBDOBÍ KARANTÉNY METODOU EDUSCRUM

Dnešní závěrečnou reflexí nás provází Mark Postema, učitel na ZŠ kpt. Jaroše, Trutnov, lektor metody eduScrum®

*„Uplynulé období bylo jedním velkým experimentem. Učitelé museli nalézt nové metody vzdělávání. Objevilo se několik zásadních otázek, které musí být zodpovězeny. Jaké dopady to mělo na výuku našich studentů? Jaká poučení si z toho můžeme odnést? Můžeme s některými postupy pokračovat do budoucna? Nebo bude lepší, když se vše vrátí co nejdříve zpět do normálu? Všechno to jsou velmi zajímavé otázky, na které je těžké odpovědět. Občas o tom diskutujeme s dalšími učiteli. Ale co studenti? Jaké mají zkušenosti s touto situací? Proto jsme se s kolegyní Janou rozhodli udělat z tohoto tématu úkol na hodinu angličtiny. **Ptali jsme se žáků 8. třídy, jak vnímali toto období. K popisu měli použít minulé a budoucí časy z anglické gramatiky.***

O tom, jak rozdílně děti zvládaly období karantény, svědčí výpovědi na následující straně. První je od studenta, kterému učení doma vyhovovalo, druhá od studentky, která byla úplně ztracená.

*Nehtěli jsme se žáků ptát pouze na otázky typu: Co se ti líbilo / nelíbilo? Naším cílem bylo zjistit, jaký vliv měla tato situace na jejich učení a jak bychom to z jejich pohledu měli udělat, kdyby se podobná situace měla v budoucnu opakovat. Snažili jsme se dát žákům prostor k tvořivosti, ale zároveň zajistit, abychom dostali zpět kvalitně odvedenou práci. **Zkušenosti s metodou eduScrum nás naučily, že k tomu, abychom od žáků dostali očekávané výstupy, je zásadní nastavit správná kritéria.***

„Karanténa mi přinesla spoustu pozitivních věcí. Jednou z nich je lepší komunikace s učiteli a kamarády. Mám rád google formuláře, jsou to pro mě nejlepší testy. Obdivuji učitele, jak tu náročnou situaci zvládli. Téměř vše bylo skvělé. Příště se ale budu snažit udělat během jednoho dne víc úkolů. Tento systém výuky mi vyhovuje. Snadno se organizuje, zejména online schůzky.“

Michal, 8. třída

„Tato situace pro mě znamenala velkou zátěž. Nesnáším učení doma a teď to byl můj každodenní chléb. Nelíbilo se mi to a byla to nuda. Po měsíci jsem si uvědomila, že nejsem schopná nic dělat a už to nezvládám. Ani online výuka mi nepomohla. Nejvíce mě rozčiluje, že neumím nic z matematiky, která pro mě bude příští rok důležitá. Ale je mi jasné, že ani učitelé to nemají jednoduché.“

Natálie, 8. třída

Metoda eduScrum®

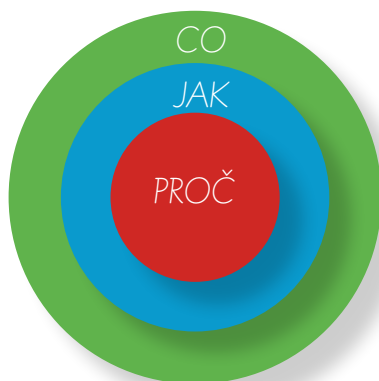
EduScrum je vzdělávací metoda založená na specifické formě spolupráce, tzv. Scrumu. EduScrum se používá na všech vzdělávacích stupních i ve všech vzdělávacích oblastech. EduScrum je rámec, díky němuž mohou žáci efektivně a zároveň kreativně dosahovat učebních cílů a též osobnostního růstu na nejvyšší možné úrovni. Metoda je snadno uchopitelná, protože týmy žáků se řídí samy. Žáci plánují a vymezují své vlastní aktivity a zároveň sledují a ovládají vlastní pokrok. Učitel určuje obsah, koučuje a v případě potřeby radí.

Vzdělávání
řízené učitelem

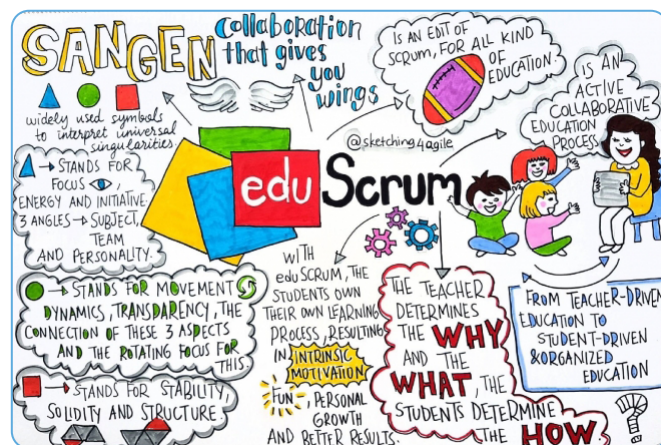

Vzdělávání řízené a
organizované žáky

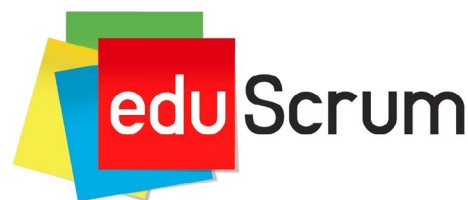
Učitel rozhoduje o tom **PROČ** a **CO**, žáci rozhodují o tom **JAK**. S eduScrumem žáci přebírají odpovědnost za vzdělávací proces, což podporuje přirozenou vnitřní motivaci, zábavu během práce, ale i osobní růst a lepší výsledky.

„**Scrum board**“, neboli tabule Scrumu, poskytuje žákům strukturu a přehlednost během práce v týmu, díky čemuž je práce transparentní.

Úkoly s metodou eduScrum

Úkoly, které vytváříme, začínají vždy otázkou **PROČ**. Vysvětlujeme, **proč daný úkol děláme**. Následuje otázka **CO** – **tedy co budeme dělat**. To nám určuje jasná kritéria. Při otázce **JAK** mají žáci volnost.

Zadání úkolu

Posledních pár měsíců se učíte z domova. Je to zcela odlišné od toho, na co jste byli zvyklí. Všichni doufáme, že se brzy budeme moci vrátit do normálu. Pravdou však je, že koronavirus s námi zůstane, a je také možné, že se v budoucnu objeví další pandemie.

Co když se tedy podobná situace bude opakovat a my budeme muset změnit systém učení, na který jsme byli zvyklí? Co to znamená pro naše vzdělávání? Nad těmito zásadními otázkami se musíme zamyslet.

Období karantény bylo poměrně velkou zkouškou. Učitelé se ze všech sil snažili, aby výuka probíhala dál. Učili jsme se pracovat s online nástroji, některé věci fungovaly dobře, jiné ne. Musíme teď proto situaci vyhodnotit, abychom se poučili a byli připraveni do budoucna. Nyní to řeší lidé po celém světě a my bychom chtěli znát váš názor. Vy, žáci, jste velmi důležitou součástí tohoto procesu, protože právě vy jste důvodem, proč to všechno děláme.

Tentokrát je tedy úkol jiný. Bude sestávat ze dvou částí. Přemýšlení o minulosti a úvahy o budoucnosti. Pokud chcete, můžete na něm pracovat s nějakým spolužákem anebo můžete pracovat samostatně.

Přemýšlení o minulosti

Vypracujte dokument nebo dílo (v libovolném provedení - papír, video, plakát, hra, audia, videa apod.), v němž se zamyslíte nad výukou v uplynulých měsících. Vysvětlíte, co se vám líbilo, co se vám nelíbilo, a odpovíte na tuto otázku: „**Jaké dopady měla tato karanténa na mé učení?**“.

Abychom se z toho mohli my, učitelé, poučit, prosíme vás, abyste v odpovědích na tyto otázky uvedli i několik skutečných příkladů.

Úvahy o budoucnosti

Co když se po prázdninách nebudeme moci vrátit k běžné školní docházce? Anebo se podobná pandemie v budoucnu opět objeví? Jak může být školství lépe připraveno?

Pro tuto část vypracujte druhý dokument v libovolném provedení. Důležitou otázkou zde je: **„Jak by měly školy zajistit vzdělávání, pokud se nebudeme moci učit ve škole?“**

Ve vašem doporučení se pokuste na tuto otázku odpovědět. Odpověď by měla vycházet z vašich vlastních zkušeností z uplynulých měsíců a z vašich nápadů. Do doporučení zahrňte tato témata:

- výklad látky od učitelů
- zkoušení
- spolupráce se spolužáky
- dotazy na učitele
- předměty, v nichž se nepoužívají učebnice (TV, VV, HV atd.)

Při odpovědích mějte na paměti, že by se žáci měli naučit totéž, jako kdyby byli ve škole.

Výsledky

Většina žáků se rozhodla pro písemnou formu. To byl samozřejmě nejjednodušší způsob a pro většinu také nejlepší možnost, jak se vyjádřit. Dostali jsme ale i pár audio nahrávek, v nichž žáci mezi sebou vedli rozhovory. Jedna dvojice dívek si vybrala formu fiktivního přiřazení rolí, kdy jedna dívka byla v roli prezidenta Francie a druhá reportérkou BBC. Níže uvádíme pár zajímavých postřehů od žáků:

„Myslím si, že matematika byla skvělá. Měli jsme výborná videa a dobré příklady.“

Tereza

„Jestli se situace bude opakovat, bude to zřejmě stejné jako nyní. Budeme dostávat každý pátek úkoly s termíny odevzdání a budeme se s učiteli setkávat online.“

Markéta

„Pokud by se podobná situace měla opakovat, navrhuji pořádat každý týden setkání s učitelem, abychom prodiskutovali, co nás čeká.“

Kamila

„Nikdy bych nevěřil, že se budu někdy těšit do školy, ale opravdu se těším.“

Tomáš

„Online výuka pro mě byla dost zmatečná, protože člověk neví, kdo bude zrovna v daný okamžik mluvit, jak se zeptat učitele, když mluví někdo jiný, a polovina třídy neví, co se právě děje.“

Eliška

„Musím říci, že mě výuka z domova naučila větší zodpovědnosti, samostatné práci a vytvořil jsem si systém pro vypracovávání úkolů.“

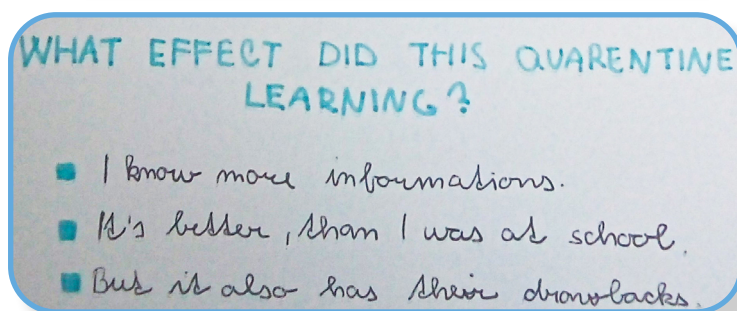
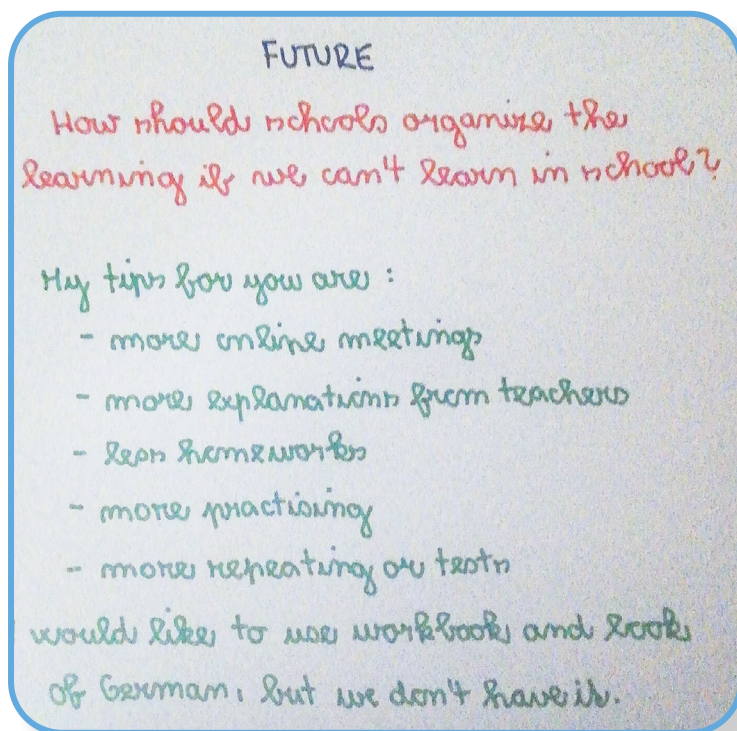
Matyáš

„Myslím si, že tato situace má na všechny dobrý vliv. Začali jsme mezi sebou více komunikovat. Musíme si sami hledat informace. Proto si myslím, že jsme se naučili větší samostatnosti.“

Nikola

Ukázky zamyšlení žáků

Krátké zamyšlení nad tím, jaký byl tento úkol pro mě jako pro pedagoga:

„Velmi zajímavé bylo zjištění, jak moc se vnímání tohoto období mezi žáky lišilo. Jak je vidět, někteří žáci byli velmi spokojeni, jiným žákům se to naopak vůbec nelíbilo. To nám opět dokazuje, že každý z nás se učí jiným způsobem. Velmi jsem také oceňoval upřímnost žáků. Měl jsem pocit, že mluvili skutečně od srdce. Někteří žáci také využili příležitosti k tomu, aby ocenili práci svých učitelů. A za to jsme samozřejmě rádi. Ne všichni žáci práci dokončili a někteří nám odevzdali výstup, který vůbec nesplňoval zadání úkolu. Rozhodli jsme se, že tyto žáky nebudeme hodnotit negativně. Místo toho jsme jim napsali zpětnou vazbu a požádali je, aby práci upravili podle požadavků zadání.“

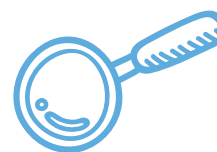

Děkujeme Markovi Postemovi za poskytnutí podkladů k tomuto dílu.

Iveta Pasáková, ředitelka Step by Step ČR, shrnuje:

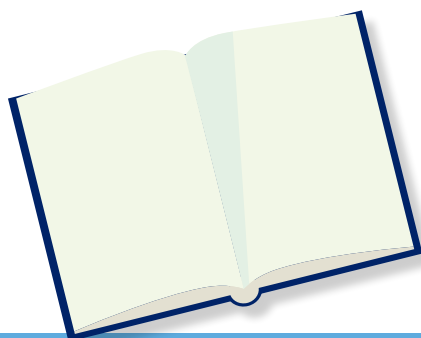
„Metoda eduScrum v mnohém navazuje na vzdělávací program Začít spolu. Oba přístupy se snaží propojovat vyučovací obsahy (zde např. AJ, ČJ, VV, OV, IT) a předkládat je tak, aby v nich děti viděly smysl a motivovaly je k práci. Poslední díl našeho seriálu ukazuje, jak učitelé Jana s Markem dobře pracují s reflexí, tedy zhodnocením vlastní zkušenosti dle zadaných kritérií, které nám přináší učící se moment. Cenné je i to, že žáci vyhodnocují aktuální situaci, tedy něco, co je reálné a bezprostředně se jich dotýká. Vyučující také vybízejí žáky k tomu, aby byli ve svých výpovědích otevření a autentičtí, protože jedině to jim pomůže zkvalitnit práci v budoucnu.“

Zdroje a inspirace

Doporučené publikace

- 12 ověřených metod pro rozvoj kolegiální spolupráce / Anna Babanová
- Individualizace ve výchově a vzdělávání / J. Kargerová, Z. Maňourová, D. Vychodil
- Kompetentní učitel 21. století: Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA / kolektiv autorů
- Nejsou stejné / Š. Míková
- Spolupráce s rodinou a komunitou v programu Začít spolu / J. Poche Kargerová
- Psychologie učení a vzdělávání dospělých / A. Peříková
- Moderní didaktika – Lexikon výukových a hodnotících metod / R. Čapek
- Svoboda učení / P. Gray
- Konec školní nudy – Didaktické metody pro 21. století / D. Siegllová
- Dílna čtení – Principy a zkušenosti z programu RWCT / K. Šafránková, M. Šlapal
- Záznamy z četby pomocí grafických organizérů – Postava, Další nápady / R. Hubálková, K. Šafránková
- Líný rodič: Lenošením a nečinností k lepšímu rodičovství / Tom Hodgkinson

Užitečné online aplikace

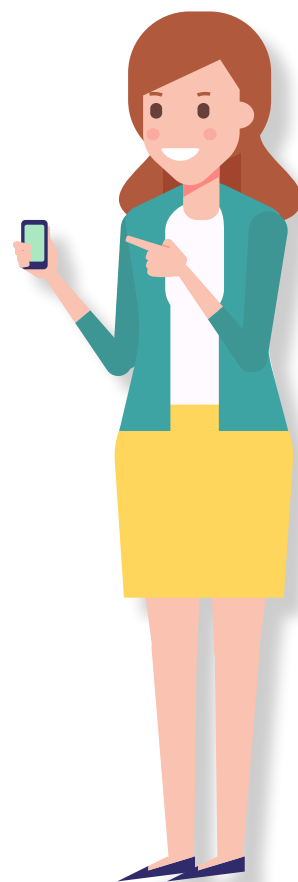

- **Učíme online** – nastavení online výuky zdarma
- **#NaDálku** – rozcestník MŠMT s nástroji pro online vzdělávání
- **EDUin – Učit online** – rozcestník pro online výuku
- **Spomocník** – metodický portál pro využití moderních technologií ve výuce
- **Online Voice Recorder** – nahrávání zvuku
- **Ty brdó** – 8 jednoduchých tipů, jak využít Google Classroom
- **BirdNet** – aplikace na rozeznání ptačího zpěvu
- **Youcubed** – matematika hrou
- **Padlet** – online nástěnka
- **Collboard** - sdílená tabule

Další metody a inspirace

- **eduScrum** – vzdělávací metoda, která se používá na všech vzdělávacích stupních i ve všech vzdělávacích oblastech
- **Typologie osobnosti u dětí**
- **Teaching Channel**
- **Edutopia** – aktivity na rozvoj sociálních a emočních dovedností
- **Kritické myšlení** – zadání pro online výuku
- **RWCT** – Reading and Writing for Critical Thinking – Čtením a psaním ke kritickému myšlení
- **Karty Moře emocí**
- Karty ze hry **DiXit**
- **Čtenářské kluby**

Naše poděkování patří:

Nadaci České spořitelny, bez jejíž podpory by projekt nevznikl.

MgA. Radaně Lencové, Ph.D. – autorce moderního psacího písma Comenia Script®.

Na seriálu spolupracovali:

Realizační tým seriálu ZaS DOMA:

Bc. Diana Roubová – garantka projektu

Ing. Dita Hrudová – editorka seriálu

Ing. Kateřina Hončová – grafička seriálu

Mgr. Iveta Pasáková

Mgr. Radka Chaloupková

Mgr. Miroslava Škardová

Mgr. Anna Babanová

Mgr. Olga Novotná

Mgr. Eliška Novotná

Mgr. Barbora Heřmanová

Mgr. Jana Šenkyříková

Marek Postema

Jan Šiller

a další.

*Děkujeme všem, kteří se
podíleli na vzniku seriálu.*

Tento projekt vznikl v roce 2020 díky podpoře Nadace ČS.

Comenia Script®
radost psát!

NADACE
České spořitelny

 PETR DVOŘÁK
tiskárna & grafické studio